

Drög

Aðalnámskrá grunnskóla

Almennur hluti

Mennta- og menningarmálaráðuneyti
14. júlí 2010

Athugasemd

Vakin er athygli á því að almennur hluti birtist sem drög sem enn eru í vinnslu. Meðal þess sem enn er ólokið:

- Nánari skilgreining og útfærsla á grunnþáttum í menntun verður unnin sameiginlega fyrir leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla og birtist í sérstökum kafla.
- Frekari skilgreiningar og útskýringar á hugtökum, svo sem þekking, leikni, viðhorf og hæfni.
- Kaflinn um mat og eftirlit verður endurskoðaður, m.a. með tilliti til væntanlegrar handbókar með leiðbeiningum um mat og eftirlit sveitarfélaga
- Endanleg útfærsla á viðmiðunarstundaskrá. Í drögnum eru birtar tvær tillögur (B og C) að útfærslu á viðmiðunarstundaskrá auk þeirrar sem nú er í gildi. Tillögurnar eru ekki útfærðar að fullu en vonast er til að fá hugmyndir um frekari útfærslu eða aðrar tillögur.
- Frekari umræður um möguleg viðmið vegna vitnisburðar við lok grunnskóla

Efnisyfirlit

1. Aðalnámskrá grunnskóla	4
2. Hlutverk grunnskóla.....	5
3. Grunnþættir í menntun	7
4. Áherslupættir í aðalnámskrá	7
5. Lykilhæfni	10
6. Nám og kennsla	15
7. Inntak og skipulag náms	18
8. Námsmat	22
9. Mat og eftirlit.....	27
10. Skólaþróun.....	30
11. Skólanámskrá og starfsáætlun skóla	31
12. Ábyrgð og skyldur nemenda og starfsfólks	33
13. Tengsl heimila og skóla.....	34
14. Tengsl skólastiga	36
15. Undanþágur frá aðalnámskrá.....	38
VIÐAUKI	42
Yfirlit yfir reglugerðir	42

1. Aðalnámskrá grunnskóla

Í aðalnámskrá grunnskóla er að finna nánari útfærslu á ákvæðum grunnskólalaga og reglugerða um nám og kennslu í grunnskóla. Hún tekur til allra nemenda og setur sameiginleg markmið náms og kennslu í öllum grunnskólum landsins. Í aðalnámskrá grunnskóla er kveðið á um uppeldis- og menntunarhlutverk grunnskólans og sett fram meginstefna um kennslu og kennsluskipan. Aðalnámskrá útfærir nánar ákvæði laga um námsgreinar og námssvið og segir til um áherslur og vægi. Viðmiðunarstundaskrá, sem sýnir hlutfallslegt vægi milli námsgreina og námssviða, er hluti af aðalnámskrá. Hver grunnskóli ákveður hvort námsgreinar og námssvið eru kennd aðgreind eða samþætt en jafnframt skal þess gætt að námið verði sem heildstæðast. Í aðalnámskrá eru skilgreindir hæfnipættir á hverju námssviði og innan hvernar námsgreinar. Nemendur skulu eiga þess kost að uppfylla námsmarkmið einstakra námsgreina og námssviða með mismunandi hætti. Sett eru árangursviðmið um það hvenær nemandi telst hafa lokið einstökum námsgreinum eða námssviðum. Sett eru viðmið vegna nemenda sem ljúka grunnskólanámi á skemmri tíma en tíu árum.

Aðalnámskrá er sett af menntamálaráðherra með sama hætti og reglugerðir og gegnir margvíslegu hlutverki. Hún er allt í senn; stjórnþæki til að fylgja eftir ákvæðum laga, fyrirmæli fræðsluyfirvalda um skólastefnu og safn sameiginlegra markmiða skólastarfs í landinu. Aðalnámskrá er ætlað að samræma nám og kennslu að því marki sem þörf er talin á og tryggja rétt allra nemenda til tiltekinnar lágmarksmenntunar og jafnrétti til náms.

Aðalnámskrá er ætlað að þjóna mörgum aðilum. Hún lýsir sameiginlegum markmiðum og kröfum sem eiga við um alla nemendur, kennara og stjórnendur skólans og annarra starfsmanna. Hún er jafnframt viðmiðun við samræmt námsmat í grunnskólum, mat á skólum og skólastarfi, leiðarljós fyrir þá sem fást við námsefnisgerð og kennaramenntun, grundvöllur skólanámskrárgerðar og sjálfsmats skóla og stefnumörkunar sveitarfélaga. Aðalnámskrá er einnig upplýsing og viðmiðun fyrir foreldra svo þeir geti fylgst með starfsháttum skólans, árangri skólastarfs og velferð og líðan nemenda. Aðalnámskrá veitir einnig nemendum margháttadar upplýsingar um skólastarf.

2. Hlutverk grunnskóla

Árin sem barn stundar nám í grunnskóla eru mikilvægt mótunarskeið þess sem einstaklings og þjóðfélagsþegns. Skólanum er ætlað að gefa nemendum tækifæri til að tileinka sér þekkingu, leikni og hæfni sem býr þá undir nám að loknum grunnskóla og ævilangt. Í grunnskóla er lögð undirstaða að þátttöku einstaklinga í Lýðræðisþjóðfélagi og þau manngildi ræktuð sem styðja eiga alhliða þroska þeirra og efla vitund um íslenska menningu og virðingu fyrir menningu annarra þjóða.

Samkvæmt lögum nr. 91/2008, um grunnskóla, er grunnskólinn 10 ára skóli. Almennt er gert ráð fyrir að nemendur hefji nám árið sem þeir verða sex ára. Lögin heimila þó að nemendur geti byrjað fyrr eða seinna og ljúki einnig grunnskóla fyrr. Langflestir nemendur ljúka þó grunnskólanámi á því ári sem þeir verða sextán ára. Nemendur færast sjálfkrafa milli árganga frá 1.-10. bekk óháð námsárangri eða stöðu að öðru leyti. Í lögum um grunnskóla, nr. 91/2008 er markmið grunnskóla skilgreint í 2. grein.

2. gr. *Markmið.*

Hlutverk grunnskóla, í samvinnu við heimilin, er að stuðla að alhliða þroska allra nemenda og þátttöku þeirra í lýðræðisþjóðfélagi sem er í sífældri þróun. Starfshættir grunnskóla skulu mótast af umburðarlyndi og kærleika, kristinni arfleifð íslenskrar menningar, jafnrétti, lýðræðislegu samstarfi, ábyrgð, umhyggju, sáttfýsi og virðingu fyrir manngildi. Þá skal grunnskóli leitast við að haga störfum sínum í sem fyllstu samræmi við stöðu og þarfir nemenda og stuðla að alhliða þroska, velferð og menntun hvers og eins.

Grunnskóli skal stuðla að víðsýni hjá nemendum og efla færni þeirra í íslensku máli, skilning þeirra á íslensku samfélagi, sögu þess og sérkennum, högum fólks og á skyldum einstaklingsins við samfélagið, umhverfið og umheiminn. Nemendum skal veitt tækifæri til að nýta sköpunarkraft sinn og að afla sér þekkingar og leikni í stöðugri viðleitni til menntunar og þroska. Skólafarir skal leggja grundvöll að frumkvæði og sjálfstæðri hugsun nemenda og þjálfna hæfni þeirra til samstarfs við aðra.

Grunnskóli skal stuðla að góðu samstarfi heimilis og skóla með það að markmiði að tryggja farsælt skólafarir, almenna velferð og öryggi nemenda.

Af markmiðsgrein laganna má glögglega sjá að markmið skólafarir tekur til fjölmargra þátta. Margir þessara þátta standa ofar einstökum námsgreinum og námssviðum grunnskóla. Í því felst að það er á ábyrgð hvers skóla að ákvarða með hvaða hætti þeim er best fundinn staður í viðfangsefnum nemenda og vinnulagi. Áherslan er jöfnum höndum á starfshætti skólans og inntak námsins og þurfa þessir tveir meginþæðir að mynda órofa heild í skólafarir. Mikilvægt er að hver skóli geri grein fyrir því í skólanámskrá hvernig þessum markmiðum verði náð. Velferð barna er grundvallaratriði í starfi grunnskóla, í samvinnu við heimilin, og forsenda náms. Heilbrigði og hollar lífsvenjur eru grundvallaratriði í velferð nemenda. Grunnskólinn tekur við af leikskóla og leggur grunn að áframhaldandi námi og lífi í sjálfbærnu samfélagi. Skólinn er vinnustaður nemenda um tíu ára skeið á mikilvægu þroska- og mótunarskeiði þeirra. Grunnskólinn er því mikilvægur liður í ferli einstaklingsins til alhliða þroska og almennrar menntunar. Í grunnskóla þarf að skapa skilyrði fyrir nemendur svo þeir

fái notið bernsku sinnar og eflí með sér sjálfstraust og félagsfærni, virki sköpunarkraft sinn og rækta skilning á manngildi.

Sveitarfélög bera meginábyrgð á skólalaldi og framkvæmd grunnskólalaga. Grunnskólinn er skyldunám og er hverju sveitarfélagi skylt að sjá öllum börnum á aldrinum 6–16 ára, sem þar eiga lögheimili, fyrir skólavist. Í grunnskólalögum er kveðið á um það að skólaárið skuli að lágmarki ná yfir níu mánuði og að nemendur skuli árlega njóta 180 skóladaga að lágmarki.

Grunnskólum er skylt að mennta öll börn á árangursríkan hátt. Samkvæmt lögum eiga allir nemendur rétt á námi við hæfi í grunnskólum og sveitarfélögum er skylt að sjá nemendum fyrir viðeigandi námstækifærum hvernig sem á stendur um atgervi þeirra til líkama og sálar, félagslegt og tilfinningalegt ásigkomulag eða málþroska. Þetta á við um fötluð börn og ófötluð, langveik börn, afburðagreind og börn með þroskaröskun og allt þar á milli, börn úr afskekktum byggðarlögum, börn úr minnihlutahópum sem skera sig úr hvað varðar mál, þjóðerni eða menningu.

Foreldrar bera ábyrgð á því að nemendur innritist í grunnskóla og sækja skólann og skólanefnd sveitarfélagsins fylgist með því að öll skólaskyld börn njóti lögboðinnar fræðslu. Verði misbrestur á skólasókn skólaskylds barns án þess að veikindi eða aðrar gildar ástæður hamli ber skólanefnd að hafa afskipti af málinu. Foreldrar eiga rétt á því að velja grunnskóla innan sveitarfélagsins fyrir börn sín samkvæmt reglum sveitarfélagsins. Einnig eru starfandi grunnskólar sem njóta viðurkenningar mennta- og menningarmálaráðherra en eru reknir af öðrum aðilum en sveitarfélögum. Þessir skólar njóta fjárstuðnings frá sveitarfélögum og foreldrar geta einnig sótt þar um skólavist fyrir börn sín.

Skýr ábyrgð, réttindi og skyldur barna og foreldra stuðla að aukinni velferð nemenda. Því ber að leggja áherslu á þátttöku foreldra í skólastarfi og góð tengsl þeirra við stjórn skóla, kennara og skólasamfélagið. Auknum réttindum foreldra fylgir aukin ábyrgð sem gerist með virkri þátttöku foreldra og vönduðu ferli við val á fulltrúum í skólaráð ásamt virku flæði upplýsinga og samráði þeirra við aðra foreldra.

Lög um grunnskóla veita sveitarfélögum og skólum verulegt svigrúm og sjálfstæði til að skipuleggja nám í samræmi við þarfir og aðstæður á hverjum stað en meginstefnan, sem kemur fram í lögum og aðalnámskrá, er sú að allir nemendur eigi þess kost að stunda nám í heimaskóla sínum. Lögin ná einnig til sjálfstætt rekinna grunnskóla, sérskóla og sérúræða, tilraunaskóla á grunnskólastigi og til viðurkennds náms á grunnskólastigi, s.s. heimakennslu, fjarkennslu eða dreifnáms.

3. Grunnþættir í menntun

Menntun í grunnskóla tekur einkum mið af lögum um grunnskóla nr. 91/2008 og ákvæðum aðalnámskrár auk reglugerða sem settar hafa verið við grunnskólalögin. Í 2. grein grunnskólalaga er gerð grein fyrir hlutverki grunnskólans og í 24. grein laganna er gerð grein fyrir inntaki náms og áhersluatriðum í aðalnámskrá sem tengjast ekki sérstaklega tilteknum námsgreinum eða námssviðum. Á grundvelli þess sem kveðið er á um í lögum um hlutverk grunnskóla og áhersluþætti í aðalnámskrá hafa verið skilgreindir grunnþættir í menntun. Þessir grunnþættir eru:

Læsi í víðum skilningi
Lýðræði og mannréttindi
Jafnrétti
Menntun til sjálfbærni
Skapandi starf

Grunnþættir í menntun skulu vera leiðarljós í almennri menntun í leikskólum, grunnskólum og framhaldsskólum. Þeir eiga að vera sýnilegir sem lykilhæfni í inntaki námsgreina og námssviða í grunnskóla og ná til alls skólasamfélagsins. Nánar er fjallað um grunnþætti í íslenskrri menntun í sérstökum inngangskafli að almennum hluta aðalnámskrár leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla.

4. Áhersluþættir í aðalnámskrá

Í námi og kennslu ber m.a. að leggja áherslu á neðangreinda þætti í samræmi við ákvæði í 24. gr. laga um grunnskóla, sem er nánari útfærsla á markmiðsgrein laganna. Allir eiga þessir áhersluþættir samsvörum í framangreindum grunnþáttum menntastefnu. Þeir eiga það flestir einnig sammerkt að vera ekki bundnir við einstaka námsgreinar eða afmarkaða þætti skólastarfs heldur þurfa þeir að vera almennt leiðarljós í allri menntun í grunnskóla, bæði formlegri og óformlegri og starfsháttum skóla.

Eitt af meginmarkmiðum almennrar menntunar er að búa nemendur undir líf og starf í lýðræðislegu þjóðfélagi, efla borgaravitund og skilning á réttindum einstaklingsins, ábyrgð hans og skyldum og manngildi. Í aðalnámskrá grunnskóla skal m.a. leggja áherslu á:

a) Sjálfsvitund. Í því felst að nemandi öðlist raunsæja og jákvæða vitund um sjálfan sig, læri að þekkja sínar sterku og veiku hliðar og öðlist trú á eigin getu og hæfni til að takast á við fjölbreytileg viðfangsefni daglegs lífs.

Siðgæðisvitund felur í sér að nemendur efli siðferðisþroska sinn og geti sett sig í spor annarra. Nemendur læri að taka siðferðilega afstöðu til álitamála og virða rétt hvers og eins til að láta skoðanir sínar í ljósi. Þeir læri að gera greinarmun á jákvæðu og neikvæðu hegðunarmynstri í samskiptum og bera virðingu fyrir öðrum.

Borgaravitund og mannréttindi til flestra þátta daglegs lífs. Í grunnskóla þarf að efla skólabrag sem tekur mið af því að gefa nemendum tækifæri til að taka virkan þátt í skólastarfi og efla gagnrýna, sjálfstæða hugsun, heilbrigða dómgreind, umburðarlyndi, jafnrétti, virðingu og náungakærleik. Með því að efla borgaravitund og mannréttindafræðslu er lagður grunnur að skilningi nemenda á lýðræðislegu samfélagi og hlutverki einstaklingsins í því.

Félagsvitund, borgaraleg ábyrgð og skyldur vísa til þess að nemendur geri sér grein fyrir ábyrgð sinni sem virkir þegnar í lýðræðislegu samfélagi, virði mannréttindi og jafnrétti í öllu starfi og geri sér grein fyrir eigin réttindum og borgaralegri ábyrgð og skyldum.

Félagsfærni er lærd hegðun í félagslegum samskiptum og miðar að því að geta átt árangursrík samskipti við aðra. Jákvæð sjálfsmynd er grundvöllur félagsfærni. Börn með góða félagsfærni eru líklegri til að eiga frumkvæði að samskiptum, viðhalda þeim og aðlaga sig að breyttum aðstæðum. Til að stuðla að góðri félagsfærni þarf að efla sjálfstraust og sjálfsvirðingu nemenda í grunnskóla og jákvætt viðhorf til annarra. Þroskuð félagsfærni er grunnur að lífshamingju og lífsfyllingu hvers einstaklings.

b) Líkamlega og andlega velferð hvers og eins. Leggja þarf rækt við að leiðbeina nemendum um að temja sér heilbrigða lífshætti og ábyrga umgengni við líf og umhverfi. Hreyfing, hollusta og heilbrigðir lífshættir eru mikilvæg viðmið í skólastarfi. Heilsa er skilgreind sem líkamleg, andleg og félagsleg vellíðan. Til að stuðla að góðri heilsu þarf, í samvinnu við heimilin, að leggja rækt við hollar lífsvenjur nemenda og að nemendur geri sér grein fyrir eigin ábyrgð og öðlist skilning á því að heilbrigður lífstíll stuðlar að almennri vellíðan.

c) Mikilvægt er að nemendur öðlist færni í að **nýta íslensku í námi, leik og starfi**, leggja ber áherslu á að þjálfar nemendur í íslensku í öllu námi. Þetta gildir jafnt um þá sem eiga íslensku að móðurmáli og um þá sem eru af erlendu bergi brotnir eða um þá hafa táknmál að móðurmáli.

d) Leggja ber áherslu á að nemendur þjálfist í að **tjá þekkingu sína, skoðanir og tilfinningar** á fjölbreyttan hátt, því ber að leggja áherslu á leikræna og listræna tjáningu og upplifun í skólastarfi.

e) Efla ber **rökhugsun og gagnrýna hugsun** nemenda, það er m.a. gert með því að þjálfar þá í að greina og skilja tengsl og orsakasamhengi hluta og draga röklegar ályktanir af gefnum forsendum, en jafnframt að leggja mat á þær forsendur sem gefnar eru. Í grunnskóla þarf að efla gagnrýna, sjálfstæða hugsun og heilbrigða dómgreind hjá einstaklingum og hæfileika til þess að bregðast við nýjum aðstæðum. Nemendur þurfa í námi sínu að fá tækifæri til þess að tjá skoðanir sínar í rituðu og mæltu máli.

f) Leggja ber áherslu á að nemendur öðlist sem dýpstán skilning á þeim fyrirbærum sem þeir fást við í námi sínu. Það er m.a. gert með því að leggja áherslu á **frjótt, skapandi starf, nýsköpun og frumkvöðlanám**, þar sem áhersla er lögð á frumkvæði og sjálfstæði í vinnubrögðum og hagnýtingu þess í skólastarfi og daglegu lífi.

g) Gæta ber þess að **jafnvægi sé milli bóklegs náms og verklegs**. Bæði hugur og hönd hafa mikilvægu hlutverki að gegna þegar nemandi eflir með sér alhliða þroska. Þess skal gætt að ekki halli á verklegt nám þegar skólastarf er skipulagt, þetta á bæði við um hlutfall bóklegra og verklegra greina og einnig um vinnulag og viðfangsefni innan hvernar námsgreinar frá upphafi til loka grunnskóla.

h) Ungum börnum er **leikur sjálfsprottin leið til náms- og þroska**. Í grunnskóla er mikilvægt að viðhalda þessari aðferð í skólastarfi og þróa hana eftir því sem nemendur eldast. Leikur getur verið 15 ára nemanda jafn árangursrík leið til þroska og skilnings og sex ára barninu. Leik má koma við innan allra námsgreina og námssviða.

i) Nám á að gera nemanda kleift að takast á við **viðfangsefni daglegs lífs** og jafnframt að búa hann undir að frekara nám og starf að skyldunámi loknu. Áhersla á alhliða þroska er þó ætíð í fyrirrúmi. Nemendur fá tækifæri til að nýta styrkleika sína og áhuga til menntunar og aukins þroska og tengja námið því sem nemendur þekkja heima hjá sér og úr eigin nærsamfélagi.

j) Leggja þarf áherslu á að nám **búi bæði kynin jafnt undir virka þátttöku í samfélaginu**, bæði í einkalífi, fjölskyldulífi og atvinnulífi. Kynjafræði og hugtök hennar eru mikilvægur þáttur í að gera nemendur meðvitaða um stöðu kynjanna í samfélaginu. Það varðar miklu að hvorki halli á pilta né stúlkur í þeim viðfangsefnum sem skólinn leggur þeim til. Öll viðfangsefni þeirra eiga að grundvallast á jafnræði og jafnrétti.

k) Unnt er að **afla þekkingar eftir margvíslegum leiðum**, nemendur þurfa að ná valdi á þessum leiðum, m.a. með því að ná tökum á tæknimiðlum, öðlast vald á að nýta upplýsinga- og samskiptatækni og kunna að nýta margvíslegar uppsprettur þekkingar með heimildaleit á söfnum og í gagnabönkum af margvíslegu tagi. Einnig þarf að nýta sér náttúruna og umhverfið sem vettvang náms og kennslu eftir föngum, s.s. með útikennslu og einnig mannauð nærsamfélagsins, t.d. reynslu og þekkingu foreldra og fjölskyldu.

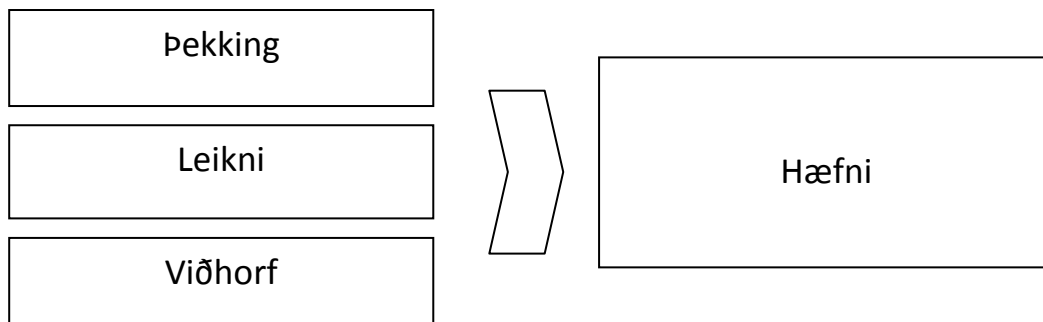
l) Nemendur verði búnir undir frekara nám og starf með markvissri **náms- og starfsfræðslu** með víðtækri kynningu á námi sem er í boði að loknu skyldunámi, kynningu á atvinnulífinu og hvernig nám býr fólk undir fjölbætt störf sem bjóðast í samfélaginu.

5. Lykilhæfni

Hæfni; þekking, leikni og viðhorf

Til athugunar: Nánari skilgreining á hugtökunum þekking, leikni, viðhorf og hæfni verður birt síðar.

Þekking, leikni, viðhorf og hæfni eru lykilhugtök í aðalnámskrá grunnskóla og framhaldsskóla. Mikilvægt er að gera sér grein fyrir að hugtakið hæfni felur í sér þekkingu og leikni og siðferðileg viðhorf. Tekið skal mið af aldri og þroska nemenda og markmiðum menntunar. Í eftirfarandi skýringarmynd er gerð grein fyrir megininntaki hvers þáttar og tengslum þeirra innbyrðis.

Í aðalnámskrá eru sett ákvæði um inntak og skipulag náms í íslensku, íslensku sem öðru tungumáli eða íslensku táknmáli, stærðfræði, ensku, dönsku eða öðru Norðurlandamáli, list- og verkgreinum, náttúrugreinum, skólaíþróttum, samfélagsgreinum, jafnréttismálum, trúarbragðafræði, lífsleikni og upplýsinga- og tæknimennt. Skal þess gætt að námið verði sem heildstæðast. Það er ákvörðun hvers skóla hvort einstakar námsgreinar eða námssvið eru kennd aðgreind eða samþætt. Innan hvernar greinar og greinasviðs skulu grunnþættir menntunar og lykilhæfni, inntak og áherslur lagðar til grundvallar við skipulagningu námsins. Þar skal lýsa þeirri þekkingu, leikni og hæfni og viðhorfi sem nemendur eiga að búa yfir við lok grunnskóla til þess að ná markmiðum menntunar í grunnskóla.

Markmið grunnskóla er samkvæmt lögum tvenns konar. Annars vegar almenn menntun sem stuðlar að alhliða þroska allra nemenda og virkri þátttöku þeirra í lýðræðisþjóðfélagi og hins vegar það hlutverk að búa nemendur undir þátttöku í atvinnulífinu og frekara nám. Almenn menntun styrkir þá hæfni einstaklingsins sem er talin nauðsynleg til að viðkomandi geti lifað og unnið í sátt við sjálfan sig, hafi möguleika á að þróast í og með umhverfi sínu, og eigi möguleika á að bæta lífsskilyrði sín með því m.a. að geta tekið meðvitaðar ákvarðanir og haldið áfram námi.

Kröfur um almenna hæfni nemenda og sértæka eru settar fram sem hæfniviðmið.

Hæfniviðmið eru margvísleg, allt frá þeim sem varða afmarkaða þætti þekkingar, leikni og

viðhorfa til langtíamarkmiða sem skólum er ætlað að sinna og einstaklingar halda áfram að vinna að eftir að skyldunámi lýkur og ævilangt. Hæfniviðmið vísa til þekkingar jafnt sem vinnubragða. Hæfniviðmiðum sem lúta að félagsþroska verður því aðeins náð að nemendur fái tækifæri til samvinnu og markmiðum í lýðræðislegum vinnubrögðum verður best náð með því að skipuleggja nám og kennslu þar sem slíkum vinnubrögðum er beitt.

Í aðalnámskrá verður hæfni skilgreind við lok þriggja áfanga í grunnskóla. Fyrst við lok 4. bekkjar, næst við lok 7. bekkjar og loks við lok grunnskóla. Á hverju námssviði eða innan hverrar námsgreinar skal tilgreina hvaða hæfni gera má ráð fyrir að nemandi búi yfir þegar þessum aldri er náð. Þessi áhersla endurspeglast í vitnisburði nemanda við lok grunnskóla.

Viðmið um lykilhæfni

Einstaklingurinn verður strax á unga aldri að búa sig undir að menntun er æviverk. Lykilhæfni beinist að einstaklingnum. Með því að skilgreina lykilhæfni í menntun frá upphafi skólagöngu í leikskóla til loka framhaldsskóla er lagður grunnur að heildstæðri almennri menntun.

Eitt meginmarkmið náms í leikskóla, grunnskóla og á fyrsta hæfniþrepi framhaldsskólans snýr að alhliða þroska einstaklingsins. Til að auðvelda skólum að samþætta áherslur almennrar menntunar inn í allt nám og skólastarf er sett fram nánari útlisting á þeirri lykilhæfni sem einkennir almenna menntun og tekur mið af grunnþáttum íslenskrar menntunar. Henni er skipt í níu þætti sem varða *námshæfni, lýðheilsu, skapandi hugsun og hagnýtingu þekkingar, jafnrétti, lýðræði og mannréttindi, menntun til sjálfbærni, læsi, tjáningu og samskipti á íslensku, erlendum málum og um tölur og upplýsingar.*

Grunnskólar útfæra sjálfir hvernig lykilhæfniþáttunum eru gerð skil í skólastarfi en vinnulag þarf að skýra í skólanámskrá.

Námshæfni

Sjálfsþekking felur í sér að þekkja eigin styrkleika og veikleika og að vera fær um að taka ákvarðanir á þeim grunni. Hún beinist að fróðleiksfýsni, trú á eigin getu og hæfileika til að beita þekkingu sinni leikni og hæfni í margvíslegum viðfangsefnum á uppbyggilegan hátt.

Lykilhæfni felur m.a. í sér að:

- þekkja eigin styrkleika og setja sér raunhæf markmið
- öðlast færni í að deila þekkingu sinni með öðrum
- geta notað fjölbreyttar námsaðferðir og gögn
- geta lagt mat á eigið vinnuframlag
- geta tekist á við áskoranir í námi
- geta skipulagt vinnutíma sinn og forgangsraðað viðfangsefnum
- geta borið ábyrgð á eigin námi
- vera sjálfstæður í vinnubrögðum
- geta nýtt fyrri reynslu, þekkingu og skilning við úrlausn nýrra viðfangsefna

Lýðheilsa

Góð heilsa er skilgreind sem líkamleg, andleg og félagsleg vellíðan. Sérhver nemandi þarf að gera sér grein fyrir að hann ber ábyrgð á sjálfum sér og umhverfi sínu. Til að stuðla að góðri

heilsu og almennri vellíðan þarf að leggja rækt við hollar lífsvenjur, hreyfingu og heilbrigðan lífsstíl.

Lykilhæfni felur m.a. í sér að nemandi:

- er meðvitaður um gildi hollra lífsvenja, hreyfingar og heilbrigðs lífsstíls fyrir líkamlegt, andlegt og félagslegt heilbrigði og temji sér lífsstíl í samræmi við það
- tekur ábyrga afstöðu gagnvart einelti og öðru ofbeldi
- er meðvitaður um skaðsemi reykinga og annarrar tóbaksnotkunar, áfengisneyslu og notkun annarra vímuefna og temji sér lífsstíl í samræmi við það

Skapandi hugsun og hagnýting þekkingar

Mikilvægt er að virkja og viðhalda sköpunarkrafti einstaklinga, sjálfstæði og frumkvæði, svo það nýtist þeim í lífi og starfi. Forsenda þess er að skólinn skapi nemendum skilyrði til að virkja frumkvæði, sjálfstæði og skapandi hugsun á sem flestum sviðum.

Lykilhæfni felur m.a. í sér að:

- sýna frumkvæði og skapandi hugsun
- bera siðferðislega ábyrgð á sköpun og hagnýtingu þekkingar
- geta tjáð sig og miðlað á skapandi hátt
- nýta sér sköpunarkraft sinn á margvíslegan hátt í lífi og starfi
- geta notið lista og skapandi starfs á margvíslegu formi
- vita hvernig menning og listir tengjast atvinnusköpun og samfélagsþróun

Jafnrétti

Markmið jafnréttismenntunar er að skapa öllum tækifæri til að þroskast á eigin forsendum, rækta hæfileika sína, lifa ábyrgu lífi í frjálsu samfélagi í anda skilnings, friðar, manngildis, umburðarlyndis og viðsýni. Markmiðið er einnig að allir séu virkir þátttakendur í að skapa samfélag jafnræðis, jafnréttis og réttlætis.

Lykilhæfni felur m.a. í sér að:

- virða jafnrétti í samskiptum
- vera meðvitaður um mismunandi jafnrétti, t.d. kynja, kynþátta og jafnrétti fatlaðra
- skilja jafnrétti í samfélagslegu samhengi
- skilja áhrif fyrirmynda og staðalmynda á eigin ímynd og lífsstíl
- vera gagnrýninn á fyrirmyndir og staðalmyndir

Lýðræði og mannréttindi

Ein meginforsenda lýðræðislegs samfélags er félagsfærni einstaklingsins sem byggir m.a. á vitund um eigin ábyrgð, lýðræði, gagnrýna hugsun, umburðarlyndi og virðingu. Félagfærni er einnig virðing fyrir manngildi sem felur bæði í sér mannréttindi og viðurkenningu á hæfileikum og þroskamöguleikum allra.

Lykilhæfni felur m.a. í sér að:

- sýna virðingu og umburðarlyndi, mannréttindi og manngildi í samskiptum
- geta sett fram eigin skoðun í rökræðum
- bera virðingu fyrir skoðunum og lífsgildum annarra
- taka gagnrýna afstöðu til siðferðilegra álitamála
- taka ábyrga afstöðu til eigin velferðar og annarra

- virða grundvallarreglur samfélagsins
- vera virkur og ábyrgur þátttakandi í lýðræðissamfélagi
- sýna félags- og samskiptafærni

Menntun til sjálfbærni

Menntun til sjálfbærni felst í því að þroska hvern einstakling sem virkan borgara í samábyrgu þjóðfélagi, sem hefur þekkingu á og er meðvitaður um gildi, viðhorf og tilfinningar sínar gagnvart hnattrænum áhrifum og jafnræði allra jarðarbúa, náttúru og umhverfi, lýðræði og mannréttindi, jafnrétti og fjölmenningu, velferð og lýðheilsu.

Lykilhæfni felur m.a. í sér að:

- hafa skilning á sameiginlegri ábyrgð jarðarbúa á jörðinni og íbúum hennar
- vera virkur og ábyrgur borgari í umhverfi sínu, samfélagi og náttúru
- vera fær um að taka gagnrýna afstöðu gagnvart umhverfi, samfélagi og náttúru
- hugsa á heimsvísu en bregðast við á heimaslóð
- skilja hvaða áhrif neysla og notkun auðlinda í nútíð hefur á framtíð þeirra sem óbornir eru
- öðlast skilning á því hvernig náttúruvísindi og tækni hafa í senn áhrif á og verða fyrir áhrifum af menningu og heimsmynd mannsins
- geta á gagnrýninn hátt metið gildi upplýsinga um umhverfi, samfélag og náttúru og dregið af þeim ályktanir

Læsi, tjáning og samskipti á íslensku

Móðurmálið tengir fólk saman og eflir samkennd þess. Traust kunnáttu í móðurmáli er meginundirstaða haldgóðrar menntunar. Lestur er öflugasta tæki nemenda til að afla sér þekkingar og tjáning í ræðu og riti og forsenda þátttöku í lýðræðislegu samfélagi. Móðurmál okkar, íslensk tunga og menning tengir saman fortíð þjóðarinnar og nútíð.

Þekking, leikni og hæfni í læsi, tjáningu og samskiptum á íslensku felur m.a. í sér að geta:

- tjáð hugsanir sínar, tilfinningar og skoðanir
- tjáð sig bæði munnlega og skriflega
- hlustað á og skilið talað mál
- tekið þátt í samræðum
- beitt fjölbreyttum orðaforða
- notað blæbrigðaríkt mál í tali og ritun
- flutt mál sitt skýrt og áheyrilega
- lesið fjölbreytta texta sér til fróðleiks og ánægju
- tekið þátt í rökræðum

Læsi, tjáning og samskipti á erlendum tungumálum

Þekking, leikni og hæfni í erlendum tungumálum og innsýn í menningu annarra þjóða leggur grunn að skilningi, víðsýni og virðingu. Tungumálakunnáttu er lykillinn að upplýsingum um fagleg efni og gefur aðgengi að ýmsum nýsigögnum sem skipta máli í námi. Hún er ein af forsendum þess að geta átt farsæl samskipti og samvinnu við einstaklinga af öðru þjóðerni.

Þekking, leikni og hæfni í læsi, tjáningu og samskiptum á erlendum tungumálum felur m.a. í sér að geta:

- tjáð sig á skiljanlegan hátt
- hlustað og skilið talað mál

- tekið þátt í samræðum um almenn málefni
- notað fjölbreyttan orðaforða daglegs lífs
- geta lesið sér til fróðleiks og ánægju

Læsi, tjáning og samskipti um tölur og upplýsingar

Gott talnalæsi er mikilvægt hverjum manni til að takast á við daglegt líf og störf. Læsi á tölur felur í sér þekkingu, leikni og hæfni til að lesa úr, tjá sig um og nýta sér til gagns tölulegar upplýsingar. Læsi á upplýsingar tekur m.a. til upplýsingatækni þar sem mikilvægt er að allir geti aflað gagna, flokkað, unnið úr, notað og miðlað upplýsingum á gagnrýnn og skapandi hátt.

Þekking, leikni og hæfni í læsi, tjáningu og samskiptum um tölur og upplýsingar felur m.a. í sér að:

- vera læs á upplýsingar á margvíslegu formi
- geta aflað gagna, flokkað, unnið úr, nýtt sér og miðlað upplýsingum á gagnrýnn hátt
- geta notað upplýsingatækni í þekkingarleit og miðlun þekkingar á gagnrýnn hátt
- geta nýtt sér margvíslega tækni í þekkingarleit
- geta miðlað upplýsingum á skapandi hátt
- geta beitt tölum og upplýsingum sem varða daglegt líf
- geta tjáð sig um tölur og upplýsingar sem varða daglegt líf
- nýtt upplýsingar á ábyrgan hátt

Rammi að uppbyggingu kafla um námsgreinar og námssvið

Sérstakur kafli verður í aðalnámskránni um hverja námsgrein og námssvið sem tilgreind eru í grunnskólalögum. Í köflunum um hverja námsgrein eða námssvið verður fjallað um:

Menntagildi greinarinnar og megintilgang. Tekið er mið af menntastefnu almenns hluta aðalnámskrár.

Kennsluaðferðir. Gerð er grein fyrir þeim kennsluaðferðum sem eru einkennandi fyrir greinina eða sviðið.

Námsmat. Gerð er grein fyrir fjölbreyttum aðferðum við námsmat sem taka mið af megintilgangi og hæfniviðmiðum.

Hæfniviðmið. Gerð er grein fyrir hæfniviðmiðum sem fela í sér þekkingu, leikni og viðhorf, sem stefnt er að við:

- a) Lok 4. bekkjar
- b) Lok 7. bekkjar
- c) Lok 10. bekkjar

Önnur atriði sem varða sérstöðu greinarinnar eða greinasviðsins, t.d. samstarf heimila og skóla og mögulega nýtingu nærumhverfis.

6. Nám og kennsla

Í þessum kafla eru dregnar fram megináherslur um nám og kennslu. Þessi atriði eiga að vera leiðandi í skólastarfi og vera kennurum og stjórnendum skóla leiðsögn við skipulag náms og kennslu. Hver skóli útfærir þessi atriði nánar í skólanámskrá og kennarar í undirbúningi og framkvæmd kennslu.

Nám við hæfi hvers og eins

Í 2. grein laga um grunnskóla er lögð áhersla á það meginhlutverk grunnskólans að stuðla að alhliða þroska allra nemenda. Í þessu felst krafan um að nám sé á forsendum hvers og eins nemanda og fari fram í hvetjandi námsumhverfi þar sem hann finnur til öryggis og fær notið hæfileika sinna.

Nám í grunnskóla tekur mið af þroska, persónugerð, hæfileikum, getu og áhugasviði hvers og eins. Við allt skipulag skólastarfs og kennslu ber að leggja þessi atriði til grundvallar. Það gerir kröfur um að kennari leggi sig fram um að kynnast hverjum þeim nemanda sem hann kennir, meta stöðu hans í námi og aðhafa bæði nemanda og foreldra hans með í ráðum um tilhögun kennslunnar.

Jöfn tækifæri til náms

Í grunnskóla eiga allir nemendur rétt á að stunda nám við sitt hæfi. Tækifærin eiga að vera jöfn óháð atgervi og aðstæðum hvers og eins. Þess er því gætt að tækifærin ráðist ekki af því hvort nemandi er af íslensku bergi brotinn eða af erlendum uppruna. Þau eru óháð því hvort um drengi eða stúlkur er að ræða, hvar nemandi býr, hveirar stéttar hann er, hvaða trúarbrögð hann aðhyllist, óháð kynhneigð, hvernig heilsufari hans er háttað eða hvort hann býr við fötlun og stöðu hans að öðru leyti.

Skóli án aðgreiningar

Á grunnskólastigi eiga allir nemendur rétt á að stunda skyldunám í heimaskóla án aðgreiningar nema foreldrar og sérfræðingar skóla meti aðstæður nemandans þannig að honum sé fyrir bestu að vera í sérskóla eða heilsu hans sé þannig farið að ekki verði komist hjá vistun fjarri heimili. Í þessum efnum ráða hagsmunir barnsins. Með skóla án aðgreiningar er átt við grunnskóla í heimabyggð eða nærumhverfi nemenda þar sem komið er til móts við náms- og félagslegar þarfir þeirra í almennu skólastarfi með manngildi, lýðræði og félagslegt réttlæti að leiðarljósi.

Skyldunám fer fram í almennum grunnskólum sem öll börn eiga rétt á að sækja. Þar ber að skipuleggja nám í samræmi við þarfir hvers og eins. Nemendahópur í grunnskóla er fjölbreyttur og þarfir þeirra mismunandi. Sveitarfélög skulu sjá til þess að skólaskyld börn, sem lögheimili eiga í sveitarfélaginu eða eru vistuð hjá fósturforeldrum sem lögheimili eiga í sveitarfélaginu, fái sérstakan stuðning í skólastarfi í samræmi við sérþarfir þeirra eins og þær eru metnar. Nemendur með sérþarfir teljast þeir sem eiga erfitt með nám sökum sértækra námsörðugleika, tilfinningalegra eða félagslegra erfiðleika og/eða fötlunar, sbr. 2. gr. laga um

málefni fatlaðra nr. 59/1992, nemendur með leshömlun, langveikir nemendur, nemendur með þroskaröskun, geðraskanir og aðrir nemendur með heilsutengdar sérþarfir.

Bráðgerir nemendur og nemendur, sem búa yfir sérhæfileikum á vissum sviðum, eiga rétt á að fá námstækifæri við sitt hæfi. Þeir eiga að fá tækifæri til að þroska sérhæfileika sína og nýta tímann til hins ýtrasta með því að glíma við fleiri og flóknari markmið og krefjandi nám á eigin forsendum.

Nemendur njóti bernsku sinnar

Skólinn á að vera griðastaður barna þar sem þau finna til öryggis, fá tækifæri til að þroska og nýta hæfileika sína og njóta bernsku sinnar. Bernsku- og æskuárin eru mikilvægt skeið í ævi hvers einstaklings. Hver skóladagur og hver kennslustund ber í sér þroskamöguleika sem nýta þarf til fulls. Mikilvægt er að halda við eðlislægri forvitni barnsins, hún er ein mikilvægasta forsenda alls náms. Leikurinn er leið ungra barna til að læra á heiminn og læra um heiminn. Miklu skiptir að leiknum sem námsaðferð sé gert hátt undir höfði í grunnskóla og sú áhersla einskorðist ekki við yngstu nemendurnar. Í þessum rétti felst einnig að bernsku- og æskuárin hafa tilgang í sjálfu sér en eru ekki eingöngu undirbúningur frekara náms og starfa. Nemendur eiga rétt á því að koma sjónarmiðum sínum á framfæri varðandi námsumhverfi, námstillögum, fyrirkomulag skólustarfs og aðrar ákvarðanir sem snerta þá. Taka skal tillit til sjónarmiða þeirra eftir füngum.

Skólabragur

Nemendur þurfa að tileinka sér í daglegu lífi ýmsa þætti til þess að vera virkir þátttakendur í lýðræðisþjóðfélagi, þ. á m. samskiptahæfni, virðingu, umburðarlyndi og skilning á uppbyggingu lýðræðislegs þjóðfélags. Nemendur þurfa að læra að umgangast hvern annan í sátt og samlyndi og taka ábyrgð á eigin framkomu og hegðum. Til þess að svo megi verða ber starfsfólki skólans í hvívetna að stuðla að góðum starfsanda og gagnvæmri virðingu allra í skólanum í samstarfi við nemendur, foreldra og starfsfólk. Efla skal félagsfærni nemenda með því að skapa þeim tækifæri til virkrar þátttöku í skólustarfi. Jákvæður skólabragur er í eðli sínu forvarnastarf og getur dregið úr neikvæðum samskiptum, s.s. einelti og öðru ofbeldi.

Leggja þarf áherslu á námsaga og sjálfsaga nemenda. Meðal grundvallarréttinda nemenda er að hafa vinnufrið í skólanum þannig að þeir geti náð sem bestum tökum á náminu og að kennslan nýtist þeim sem best. Því þarf að leggja áherslu á að skapa jákvæðan skólabrag í hverjum skóla og góðan vinnuanda í einstökum bekkjardeildum og námshópum.

Forvarnir

Grunnskólinn skal vinna markvisst að forvörnum og heilsueflingu þar sem hugað er að andlegri, líkamlegri og félagslegri vellíðan nemenda skólans. Lögð skal áhersla á að almennar forvarnir, s.s. gagnvart tóbaki, áfengi og öðrum vímuefnum. Mikilvægt er að allir grunnskólar komi sér upp forvarnaráætlun sem birt er í skólanámskrá. Í forvarnaráætlun skal m.a. fjallað um áætlun skólans í fíknivörnum og áfengis- og tóbaksvörnum. Einnig skal fjallað um slysavarnir og varnir gegn hvers kyns líkamlegu og andlegu ofbeldi, s.s. einelti og með hvaða hætti skólasamfélagið hyggst bregðast við ef mál af þessu tagi koma upp. Samhæfð áætlun um hvernig bregðast skuli við ef upp kemst um einelti í skólanum þarf að vera til og öllum aðilum ljóst hver vinnur með slík mál innan skóla og hvernig. Kynna skal

forvarnaráætlun skólans öllum aðilum skólasamfélagsins, starfsfólki skóla, foreldrum og nemendum og birta í skólanámskrá

Samstarf heimila og skóla

Velferð barna og farsæl námsframvinda byggist ekki síst á því að foreldrar styðji við skólagöngu barna sinn og gæti hagsmuna þeirra í hvívetna, eigi gott samstarf við skóla, veiti skólanum viðeigandi upplýsingarog taki þátt í námi barna sinna og foreldrastarfi frá upphafi til loka grunnskóla. Upplýsingagjöf milli heimila og skóla og samráð kennara og foreldra um nám og kennslu er mikilvæg forsenda fyrir árangursríku skólastarfi. Skólar bera ábyrgð á að slíkt samstarf komist á og því sé viðhaldið alla skólagöngu barnsins. Virk þátttaka foreldra í uppeldisstarfi skólanna er forsenda þess að foreldrar geti axlað þá ábyrgð sem þeir bera á farsælli menntun barna sinna.

Tengsl skóla og nærsamfélags

Mikilvægt er að skólar byggji upp virk tengsl við nærsamfélag sitt og stuðli þannig að jákvæðum samskiptum og samstarfi við einstaklinga, félagasamtök, fyrirtæki og stofnanir. Þetta er mikilvægt til að auka fjölbreytni í námi, t.d. í valgreinum á unglingsstigi og til þess að tengja nám nemenda veruleikanum í nærumhverfi þeirra svo það verði merkingarbærara. Þessi tenging snýr t.d. að umhverfi, menningu, listum, félags- og tómstundastarfi og atvinnulífi. Skólinn er oft hjarta byggðarlags þar sem kynslóðir mætast og má líkja við mannlífstorg borga. Það er því mikilvægt að virk og góð tengsl séu milli samfélagsins og skólans, þar sem gagnkvæm virðing ríkir gagnvart þörfum og skyldum allra aðila.

Í skólanámskrá skal gera grein fyrir því hvernig tengslum skólans við nærsamfélagið er háttað.

Hlutverk kennara

Meginhlutverk kennarans er kennslu- og uppeldisfræðilegt starf með nemendum, að vekja og viðhalda áhuga þeirra á námi og veita þeim handleiðslu á sem fjölbreytilegastan hátt. Þessu hlutverki má einnig lýsa sem forystuhlutverki; að vera leiðtogi í námi nemandans. Þetta felur í sér áherslu á að skapa nemendum frjóar námsaðstæður.

Hver nemandi skal hafa umsjónarkennara. Umsjónarkennari tekur öðrum starfsmönnum fremur ábyrgð á námi nemenda sinna, þroska þeirra, líðan og velferð. Umsjónarkennari leggur sig fram um að kynnast nemendum sínum sem best, foreldrum þeirra og aðstæðum. Hann leiðbeinir þeim bæði í námi og um persónuleg mál. Umsjónarkennari vinnur náið með þeim kennurum sem kenna umsjónarnemendum hans, safnar saman upplýsingum og kemur þeim áleiðis innan skóla og til foreldra. Umsjónarkennari gegnir lykilhlutverki í farsælu samstarfi heimila og skóla og er megintengiliður milli skóla og heimila.

Sérfræðipjónusta í grunnskólum

Sérfræðipjónusta sveitarfélaga vegna grunnskóla beinist að því að efla grunnskóla sem faglegar stofnanir sem geti leyst flest þau viðfangsefni sem upp koma í skólastarfi og veita starfsfólki skóla leiðbeiningar og viðeigandi aðstoð við störf sín.

Sérfræðiþjónusta tekur annars vegar til stuðnings við starfsemi skóla og starfsfólk þeirra með hagsmuni nemenda að leiðarljósi og hins vegar til stuðnings við nemendur í grunnskólum og foreldra þeirra. Markmið með sérfræðiþjónustu sveitarfélaga er að kennslufræðileg, sálfræðileg, þroskafræðileg og félagsfræðileg þekking nýtist sem best í skólastarfi.

Við framkvæmd sérfræðiþjónustu skulu sveitarfélög leggja áherslu á forvarnastarf til að stuðla markvisst að almennri velferð nemenda og til að fyrirbyggja vanda. Snemmtækt mat á stöðu nemenda og ráðgjöf í kjölfarið eru mikilvæg til að sem fyrst sé hægt að bregðast við námslegum, félagslegum og sálrænum vanda og skipuleggja kennslu og stuðning þannig að það hæfi hverjum nemanda í skóla án aðgreiningar. Sérfræðiþjónustan á að mótast af heildarsýn á aðstæður og hagsmuni nemenda óháð starfsstéttum sérfræðinga og hver veitir þjónustuna. Þannig skal velferð nemandans ávallt höfð að leiðarljósi og því mikilvægt að kerfislægur ágreiningur standi þar ekki í vegi.

Sérfræðiþjónustan skal styðja á fjölbreyttan hátt við starfsemi og starfshætti í skólum, starfsfólk þeirra og foreldra með ráðgjöf og fræðslu. Viðeigandi tülkaþjónusta er nauðsynleg til að tryggja að upplýsingar og ráðgjöf nýtist foreldrum og nemendum, því er mikilvægt að aðgengi að slíkri þjónustu sé gott.

Í lögum um leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla er áhersla á samfellu í skólagöngu nemenda. Því er mikilvægt að við framkvæmd sérfræðiþjónustunnar sé lögð áhersla á góða samfellu og heildarsýn sem birtist í markvissri upplýsingamiðlun um hagi nemenda þegar þeir fara á milli skólastiga, þannig að ekki verði rof í menntun þeirra við tilfærsluna.

Náms- og starfsráðgjöf.

Náms- og starfsráðgjöf er lögbundinn hluti af sérfræðiþjónustu skóla. Náms- og starfsráðgjöf í grunnskóla felst í því að vinna með nemendum, foreldrum, kennurum, skólastjórnendum og öðrum starfsmönnum skólans að ýmiss konar velferðarstarfi er snýr að námi, líðan og framtíðaráformum nemenda. Náms- og starfsráðgjöf felst í því að liðsinna nemendum við að finna hæfileikum sínum, áhugasviðum og kröftum farveg. Mikilvægt er að einstaklingar fái aðstoð við að leita lausna ef vandi steðjar að í námi þeirra eða starfi í skólanum. Náms- og starfsráðgjafar geta aðstoðað nemendur við að vinna úr upplýsingum varðandi nám sitt og að finna hæfileikum sínum farveg í áframhaldandi námi og starfi.

Mikilvægt er að hafa jafnrétti að leiðarljósi í náms- og starfsfræðslu með því að kynna piltum og stúlkum fjölbreytt námsframboð að loknum grunnskóla og störf af ýmsu tagi. Leitast skal við að kynna báðum kynjum störf sem hingað til hefur verið litið á sem hefðbundin karla- eða kvennastörf.

7. Inntak og skipulag náms

Kennsla og kennsluhættir

Kennsla beinist að því að hjálpa nemendum að tileinka sér þekkingu, leikni og viðhorf og öðlast þannig hæfni sem skilgreind er sem lykilhæfni í menntun. Kennsla miðar að því að nemendur nái þeim hæfniviðmiðum sem stefnt er að.

Í skólastarfi á að ríkja fjölbreytni í vinnubrögðum og kennsluaðferðum. Kennarar bera faglega ábyrgð á að velja árangursríkustu leiðirnar til að ná bestum árangri í samræmi við markmið sem stefnt er að hverju sinni. Við val á kennsluaðferðum og vinnubrögðum ber að taka tillit til lykilhæfni sem stefnt er að, aldurs, þroska og getu nemenda sem í hlut eiga og eðlis viðfangsefnisins. Vönduð kennsla, sem lagar sig að þörfum og stöðu einstakra nemenda í skóla án aðgreiningar eykur líkur á árangri.

Kennsluaðferðir og vinnubrögð í skólanum verða að þjóna þeim markmiðum sem stefnt er að. Sem dæmi má nefna að hæfnimarkmiðum, sem lúta að eflingu félagsþroska og lýðræðislegri þátttöku og borgaravitundar, verður t.d. því aðeins náð með því að efla félagsfærni nemenda á markvissan hátt og stuðla að jákvæðum skólabrag sem einkennist af lýðræðislegum vinnubrögðum.

Val á kennsluaðferðum og skipulag skólastarfs verður að miðast við þá skyldu grunnskóla að sjá hverjum nemanda fyrir bestu tækifærum til náms og þroska. Kennslan verður að taka mið af þörfum og reynslu einstakra nemenda og efla með nemendum námfýsi og vinnugleði. Kennsluaðferðir skulu taka mið af jafnrétti og mega ekki mismuna nemendum eftir kynferði, búsetu, uppruna, litarhætti, fötlun, trúarbrögðum, kynhneigð eða félagslegri stöðu.

Námsgögn

Námsgögn, kennsluaðferðir og vinnubrögð sem skólar kjósa að viðhafa, skipulag skólastarfsins og námsmatíð á allt að taka mið af skilgreindri lykilhæfni og vera þannig útfært að möguleikar nemenda á að ná þeim séu nýttir til hins ýtrasta. Námsgögn skulu vera fjölbreytt og vönduð. Þau gegna því mjög þýðingarmiklu hlutverki sem leið að markmiðum skólastarfs. Sem dæmi um námsgögn má nefna prentað efni, s.s. námsbækur, þemahefti, handbækur og leiðbeiningar af ýmsu tagi, myndefni ýmiss konar, s.s. ljósmyndir, kvikmyndir, myndbönd, veggspjöld, hljóðefni eins og hljómbönd og hljómdiska, tölvuforrit, efni á Netinu, margmiðlunarefni, efni til verklegar kennslu, útikennslu, o.fl. Náttúran og menningarumhverfi skólans eru mikilvæg uppspretta náms og þroska.

Samkvæmt grunnskólalögum eiga nemendur í skyldunámi að fá námsgögn til afnota sér að kostnaðarlausu í þeim námsgreinum og námssviðum sem aðalnámskrá grunnskóla kveður á um. Óheimilt er að krefja nemendur í skyldunámi um greiðslu fyrir kennslu, námsgögn eða annað sem þeim er gert skylt að nota í náminu samkvæmt aðalnámskrá eða skólanámskrá. Einnig er óheimilt að krefja nemendur um greiðslu vegna vettvangsferða sem eru hluti af skyldunámi nemenda, nema vegna upphalds í slíkum ferðum að höfðu samráði við foreldra.

Námsgögn, sem sérstaklega eru valin til notkunar í grunnskólum, verða að höfða til nemenda, vera aðlaðandi og áhugavekjandi, efni þeirra skýrt og skipulega fram sett og taka mið af því sem ætla má að nemendur hafi áður tileinkað sér.

Við gerð námsgagna og val á þeim skal þess gætt að taka mið af jafnrétti og að höfða jafnt til beggja kynja, mismuna ekki einstaklingum eða hópum vegna kynferðis, kynhneigðar, búsetu, uppruna, litarháttar, fötlunar, trúarbragða eða félagslegrar stöðu.

Val og valgreinar

Val í námi er hluti af skólustefnu hvers skóla og sveitarfélags. Eitt af hlutverkum skólaráðs er að fjalla um stefnumótun og sérkenni skóla og þar með framboð valgreina í grunnskóla. Við ákvörðun um framboð og fjölbreytni valgreina er mikilvægt að taka mið af staðháttum, menningu og sögu nærsamfélagsins.

Valgreinar eru hluti af skyldunámi. Í 8., 9. og 10. bekk grunnskóla skal nemendum gefinn kostur á að velja námsgreinar og námssvið sem svarar allt að þriðjungi námstímans.

Tilgangurinn með valfrelsi nemenda á unglingsstigi er að laga námið sem mest að þörfum einstaklingsins og gera hverjum og einum kleift að leggja eigin áherslur í námi miðað við áhugasvið og framtíðaráform í samvinnu við foreldra, kennara og námsráðgjafa.

Val í námi skal miða að skipulegum undirbúningi fyrir nám í framhaldsskóla og taka mið af undirbúningi fyrir bóknám, starfsmenntun, list- og tækninám. Í þessu skyni gefst nemendum kostur á að dýpka þekkingu sína á þeim námssviðum eða innan þeirra námsgreina sem lögboðnar eru. Einnig eiga nemendur að geta valið um viðfangsefni sem einkum miða að því að víkka sjóndeildarhring þeirra eða stuðla að aukinni lífsfyllingu eða dýpka þekkingu, leikni og hæfni sína á tilteknum sviðum í samræmi við áhuga þeirra.

Skólar skulu gera grein fyrir tilhögun valgreina í skólanámskrá að fengnu samþykki sveitarstjórnar og kynna nemendum og foreldrum. Þar skal skilgreina markmið valgreina sem í boði eru, leggja fram kennsluáætlanir, yfirlit yfir námsefni og ákvarðanir um námsmat. Heimilt er að meta tímabundna þátttöku í atvinnulífi, félagslífi, íþróttum eða skipulögðu sjálfboðastarfi sem nám sé það skipulagt í samráði við skóla. Einnig er heimilt að meta skipulagt nám, sem stundað er utan grunnskóla, til valgreina, t.d. nám við framhaldsskóla, tónlistarskóla og málaskóla enda njóti námið viðurkenningar. Í hverju tilviki metur viðkomandi skóli umfang slíks náms. Almennt skal við það miðað að það nemi ekki meira en sem svarar 240 mín. vikulega á hverju skólaári.

Viðmiðunarstundaskrá

Árlegur starfstími nemenda er 9 mánuðir að lágmarki og skóladagar skulu vera 180 að lágmarki ár hvert. Gert er ráð fyrir sveigjanleika í skipulagi skólastarfs milli fullra kennsludaga nemenda annars vegar og annarra skóladaga nemenda hins vegar. Þar er m.a. átt við skólasetningar- og skólaslitadaga, foreldraviðtalsdaga, jólaskemmtanir, íþrótta- og útivistardaga og annað sem skólastjóri ákveður í hverjum skóla. Skipting milli kennsludaga og annarra skóladaga nemenda er á ábyrgð skólastjóra að höfðu samráði við skólaráð og að fenginni staðfestingu skólanefndar.

Vikulegur kennslutími nemenda er að lágmarki sem hér segir:

- a. 1200 mín í 1. – 4. bekk (30 kennslust. miðað við 40 mín.)
- b. 1400 mín. Í 5. – 7. bekk (35 kennslust. miðað við 40 mín.)
- c. 1480 mín. Í 8. – 10 bekk (37 kennslust. miðað við 40 mín.)

Samkvæmt lögum um grunnskóla ber að birta í aðalnámskrá hlutfallslega skiptingu heildarkennslutíma milli námsgreina og námssviða. Hefð er fyrir því að þessi skipting sé nokkuð nákvæm og taki bæði til heildarskiptingar og skiptingar á afmörkuð aldurstig.

Hlutfallsskipting sú sem hér er lögð til tekur mið af gildandi skipan en veitir sveitarfélögum og einstökum skólum einnig svigrúm til útfærslu. Tvö sjónarmið eru uppi um framsetningu á viðmiðunarstundaskrá. Annað birtist í gildandi viðmiðunarstundaskrá þar sem hverri grein eða greinasviði er afmarkað hlutfall heildartíma og þeim tíma skipt á þrjú aldursbil nemenda. Rökin fyrir þessari framsetningu eru annars vegar þau að tryggja jafnræði með nemendum og hins vegar að tryggja hverri grein eða greinasviði lágmarkstíma. Annað sjónarmið er að setja viðmiðun fram með almennari hætti og skapa þannig sveitarfélögum og einstökum skólum aukið svigrúm til ákvarðana um skiptingu tímans. Hér eru sýnd tvö dæmi (B og C) um framsetningu þar sem síðara sjónarmiðið er lagt til grundvallar. Að fengnum umsögnum hagsmunaaðila verður tekin endanleg afstaða um framsetningu.

Í gildandi aðalnámskrá skal hlutfallsleg skipting kennslutíma milli námsgreina og námssviða vera sem hér segir:

Viðmiðunarstundaskrá á bls. 14 í gildandi námskrá 2008

Námssvið	1.-4. bekkur (mín)	5. – 7. Bekkur (mín)	8. – 10 bekkur (mín)	Vikulegur kennslutími alls í mínútum
Danska		120	440	560
Enska	40	240	400	680
Heimilisfræði	160	240	400	680
Hönnun og smíði	160	120	40	320
Íslenska	960	600	600	2160
Íþróttir – líkams- og heilsurækt	480	360	360	1200
Listgreinar	640	480	160	1280
Lífsleikni	40	120	120	280
Náttúrufræði og umhverfismennt	320	360	360	1040
Samfélagagreinar og kristin fræði, síðfræði og trúarbragðafræðsla	480	440	280	1200
Stærðfræði	800	600	600	2000
Upplýsinga- og tæknimennt	160	120	40	320
Val	560	400	960	1920
Vikustundir alls	4800	4200	4440	13440

Viðmiðunarstundaskrá B

Námsgreinar – Námssvið	1.-4. bekkur (mín)	5. – 7. bekkur (mín)	8. – 10 bekkur (mín)	Vikulegur kennslutími alls í
------------------------	--------------------------	----------------------------	----------------------------	------------------------------------

				mínútum
Íslenska (og íslenska sem annað tungumál eða táknmál)				2160 (16%)
Enska				680 (5%)
Danska eða annað Norðurlandamál				560 (4%)
List- og verkgreinar				2280 (17%)
Náttúrugreinar (náttúrufræði og umhverfismennt)				1040 (8%)
Skólaþróttir				1200 (9%)
Samfélagsgreinar, trúarbragðafræði, lífsleikni, jafnréttismál				1480 (11%)
Stærðfræði				2000 (15%)
Upplýsinga- og tæknimennt				320 (2%)
Val			1480	1720 (13%)
Alls	4800	4200	4440	13440 (100%)

Viðmiðunarstundaskrá C

Námsgreinar – Námssvið	1. – 4. bekkur	5. – 7. bekkur (mín)	8. – 10. bekkur (mín)	Vikulegur kennslutími alls í mínútum
Íslenska (og íslenska sem annað tungumál eða táknmál)				2160 (16%)
Erlend tungumál (enska, danska eða annað Norðurlandamál)				1240 (9%)
List- og verkgreinar,				2280 (17%)
Náttúrugreinar, upplýsinga- og tæknimennt				1360 (10%)
Skólaþróttir				1200 (9%)
Samfélagsgreinar, trúarbragðafræði, lífsleikni, jafnréttismál				1480 (11%)
Stærðfræði				2000 (15%)
Val			1480	1720 (13%)
Alls	4800	4200	4440	13440 100%

8. Námsmat

Í þessum kafla eru dregnar fram megináherslur um námsmat í grunnskóla. Þessi atriði eiga að endurspeglast í námsmati og vera kennurum og stjórnendum skóla leiðarljós við skipulag námsmats. Hver skóli útfærir nánar þessi atriði í skólanámskrá og kennarar í undirbúningi og framkvæmd námsmats.

Námsmat í grunnskóla er í þágu mismunandi aðila

Námsmat í þágu nemenda

Allir nemendur taki þátt í og eigi möguleika á að hafa áhrif á eigið námsmat og þróun, útfærslu og mat á eigin námsmarkmiðum.

Námsmat í þágu foreldra

Foreldrar taki þátt í og hafi möguleika á að hafa áhrif á námsmatsferli sem barnið þeirra gengur í gegnum og leggi sitt af mörkum vegna námsmats eigin barna.

Námsmat í þágu kennara

Kennarar leggi mat á nemendur í því skyni að auka námsmöguleika þeirra með því að setja bæði þeim og sjálfum sér markmið með skilvirkum kennsluaðferðum sem henta hverjum og einum og veita síðan endurgjöf á nám þeirra og eigið framlag.

Námsmat í þágu skóla

Skólar setji sér námsmatsáætlun þar sem lýst er tilgangi og notkun, hlutverkum og ábyrgð í tengslum við námsmat, og skýr grein er gerð fyrir því hvernig námsmati skal beitt til að veita nemendum viðeigandi stuðning.

Markmið með námsmati í grunnskóla

Mat á árangri og framförum nemenda er reglubundinn þáttur í skólastarfi órjúfanlegur frá námi og kennslu. Megintilgangur námsmats er að skapa forsendur til að leiðbeina nemendum um námið og hvernig þeir geti náð markmiðum þess. Með námsmati er fylgst með því hvernig nemendum tekst að ná markmiðum aðalnámskrár og skólanámskrár og eigin námsmarkmiðum, stuðla að námshvatningu, örva nemendur til framfara og meta hverjir þurfa á sérstakri aðstoð að halda.

Hverjum kennara og skóla ber að fylgjast vandlega með því hvernig nemendum gengur að ná þeim markmiðum sem aðalnámskrá og skólinn setja þeim. Námsmat miðar að því að afla vitneskju um árangur skólastarfsins og hvernig einstökum nemendum eða hópum gengur að ná settum markmiðum.

Námsmat á að veita nemendum og foreldrum þeirra, kennurum, viðtökuskólum og skólayfirvöldum upplýsingar um námsgengi nemenda, vinnubrögð og framfarir, sem m.a. má hafa að leiðarljósi við frekari skipulagningu náms.

Ákvæði um námsmat í skólanámskrá og starfsáætlun skóla

Gera skal grein fyrir námsmatsreglum skóla og vitnisburðarkerfi í skólanámskrá, þannig að nemendum, foreldrum og öllum starfsmönnum skóla sé ljóst hvaða kröfur eru gerðar, hvernig skólinn hyggst mæla eða meta hvort þær eru uppfylltar og hvers konar vitnisburðarkerfi eða

einkunnakvarði er notaður. Nota má tölur, bókstafi, orð, umsagnir eða aðra framsetningu en ljóst þarf að vera hvaða markmið eiga í hlut og hvaða viðmið um frammistöðu var notuð. Skólar ákveða sjálfir með hvaða hætti niðurstöður námsmats skólans eru birtar nemendum og foreldrum þeirra. Þeir sem í hlut eiga, nemendur, foreldrar og starfsmenn skóla, verða allir að geta skilið niðurstöður námsmats á sama hátt. Það er forsenda þess að unnt sé að nýta upplýsingarnar til að bæta nám og kennslu.

Fjölbreytilegar matsaðferðir

Skilgreina þarf lykilhæfni og vægi námsþátta í upphafi námstímabils svo að nemendum sé vel ljóst að hverju beri að stefna, hvað eigi að mæla og hvernig verði metið. Markmið skólastarfs eru margvísleg og hægt að fara ýmsar leiðir til að ná þeim og því verða matsaðferðir að vera fjölbreytilegar. Þær verða að hafa markmiðum, endurspegla áherslur í kennslu og taka mið af nemendahópnum. Námsmat á að vera óhlutdrægt, heiðarlegt og sanngjarnt gagnvart nemendum. Það þýðir að meta verður alla þætti námsins, framfarir, þekkingu, skilning, leikni og hæfni og láta þá vega í samræmi við áherslur í náminu. Hafa verður hugfast að sum markmið eru þess eðlis að ekki kemur fram fyrr en seinna í lífinu hvort þeim varð náð eða ekki.

Fjölbreytni í formi

Form námsmatsverkefna þarf að vera fjölbreytt og í samræmi við kennslutilhögun. Þannig séu metin munnleg verkefni, verkleg og skrifleg, stuttar afmarkaðar æfingar og dýpri athuganir, einstaklingsverkefni og hópverkefni, verkefni sem unnin eru á afmörkuðum tíma og óafmörkuðum og próf af ýmsu tagi. Mappa eða vinnubók, þar sem nemandi safnar saman verkefnum og úrlausnum, t.d. með rafrænum hætti, getur hentað vel til að fá yfirsýn yfir það hversu vel nemandinn hefur unnið, ástundun, virkni, vinnubrögð og framfarir nemenda. Eðlilegt er að nýta jöfnum höndum sjálfsmat og jafningjamat sem og mat foreldra.

Námsmat þarf að fara fram jafnt og þétt á námstímanum

Kennarar þurfa að hjálpa nemendum til raunhæfs sjálfsmats, gera þeim grein fyrir markmiðum náms og hvernig miðar í átt að þeim. Leggja skal áherslu á leiðsagnarmat sem byggir á því að nemendur velti fyrir sér námi sínu og taki virkan þátt í gagnkvæmri endurgjöf með kennurum sínum og taki með þeim ákvörðun um hvernig náminu skuli hagað í framhaldinu. Einnig þarf að meta hæfni nemenda til samskipta- og félagsfærni. Fjölbreytilegt símat er nauðsynlegur þáttur í jákvæðu og uppbyggjandi námsmati. Námsmat byggist bæði á gögnum um vinnuferlið, tilraunum og undirbúningi nemandans og á fullunnu frágengnu verki. Við námsmat er æskilegast að beina sjónum að því sem nemandinn er fær um að gera og nota til þess viðeigandi matsaðferðir.

Verkefni höfði til sem flestra matsþátta

Matsverkefni þurfa að vera nægilega fjölbreytt til að prófa sem flesta þætti í þekkingu, leikni og hæfni til að greina og tengja ólíka þætti, frumleika, frumkvæði, vinnubrögð og þrautseigju. Jafnframt því að prófa þekkingu þarf að meta t.d. tjáningarhæfni nemandans, meðferð tungumáls og táknumáls námsgreinar, hæfni til að leysa verkefni og þrautir, vald hans á röksemdafærslu og getu til að yfirfæra einstakar námsgreinar á önnur svið. Gæta þarf þess að prófa úr sem flestum efnisþáttum sem til meðferðar eru hverju sinni. Sérstaklega þarf að gæta að því að einstakir efnisþættir fái ekki óeðlilega mikið vægi eða séu margmetnir.

Viðmiðanir um frammistöðu

Þegar mat er lagt á framfarir eða frammistöðu nemenda með hliðsjón af markmiðum grunnskóla er nauðsynlegt að hafa tvennt til viðmiðunar. Annars vegar þann nemanda sem í hlut á; þá er lagt mat á framfarir hans, ástundun og árangur miðað við eigin forsendur. Hins vegar samanburð við aðra, t.d. jafnaldra í skólanum eða landinu öllu. Til þess að upplýsingarnar sem námsmat gefur verði trúverðugar, réttlátar og heiðarlegar og byggji upp raunhæft sjálfsmat nemenda verður að nota báðar þessar viðmiðanir.

Frávik frá námsmati

Námsmat þarf að taka tillit til sérþarfa nemenda og sértækra námsörðugleika nemenda. Allir nemendur eiga ekki aðeins rétt á sérstakri aðstoð í námi heldur ber skólum að gera sérstakar ráðstafanir varðandi námsmat, þ.m.t. próf. Skólum ber að gera það sem unnt er til þess að koma til móts við þarfir hlutaðeigandi nemenda í þessu efni. Þessir nemendur eiga rétt á frávikum frá almennu námsmati, m.a. lengri próftíma, sérhönnuð próf, notkun hjálpargagna, aðstoð og munnlegt námsmat. Mikilvægt er að huga að fjölbreytilegum aðferðum við að meta námsárangur nemenda í samræmi við sérþarfir og stöðu þeirra. Eigi nemendur við lestrarörðugleika að stríða mætti leggja verkefnin munnlega fyrir þá eða með öðrum viðeigandi hætti í samræmi við sérþarfir nemandans.

Samræmt námsmat í grunnskólum

Mennta- og menningarmálaráðuneyti stendur fyrir samræmdu námsmati í grunnskólum, leggur grunnskólum í því skyni til samræmd könnunarpróf og annast framkvæmd samræmds námsmats.

Samræmd könnunarpróf í íslensku og stærðfræði eru lögð fyrir alla nemendur í 4., 7. og 10. bekk grunnskóla. Nemendur í 10. bekk þreyta auk þess samræmt könnunarpróf ensku. Önnur próf eru haldin samkvæmt ákvörðun ráðherra hverju sinni. Samræmdum könnunarprófum er einkum ætlað að mæla hvort markmiðum aðalnámskrár hefur verið náð og gefa nemendum, foreldrum, starfsmönnum skóla og fræðslufirvöldum upplýsingar og viðmiðanir á landsvísu. Skólastjóra er heimilt, ef gildir ástæður mæla með því og samþykki foreldra liggur fyrir, að veita nemendum undanþágu frá því að þreyta könnunarpróf í einstökum prófgreinum 4., 7. og 10. bekkjar. Hér er m.a. átt með nemendur af erlendum uppruna sem nýlega eru komnir til landsins og hafa takmarkaða íslenskukunnáttu, nemendur með sérþarfir og langveikir nemendur.

Gefa skal út yfirlit yfir heildarniðurstöður samræmdra könnunarprófa og dreifa til grunnskóla, skólaráða við grunnskóla, skólanefnda og fræðslufirvalda. Heimilt er að láta öðrum í té upplýsingar um niðurstöður samræmdra prófa en ætíð skal gæta trúnaðar gagnvart einstökum nemendum.

Stöðluð próf og skimunarpróf í grunnskóla

Skólar og kennarar skulu eiga aðgang að greinandi prófum og öðrum matstækjum sem auðvelda könnun á tilteknum þáttum náms og kennslu þar sem hægt er að nota niðurstöður til að veita nemendum leiðsögn og kennslu við hæfi. Stöðluð próf, t.d. lestrarpróf, lesskimunarpróf, málþroskapróf, stærðfræðipróf og hreyfiproskapróf sem spá fyrir um

hugsanlega námsörðugleika, staðlaðir spurningalistar og fleiri slík matstæki geta reynst afar gagnleg hjálpartæki til að greina erfiðleika snemma á skólagöngunni og auka líkur á að ráðin verði bót á þeim með skipulegum aðgerðum. Leggja skal áherslu á snemmtæka íhlutun í grunnskólum og að nýta gögn um nemendur sem liggja fyrir við upphaf grunnskóla.

Miðlun námsmatsupplýsinga

Skólastjóri grunnskóla ber ábyrgð á miðlun upplýsinga um námsmat vegna flutnings milli skóla og innritunar í framhaldsskóla og að foreldrar fái vitneskju um slíkar upplýsingar. Óheimilt er að veita upplýsingar um vitnisburði einstakra nemenda öðrum en þeim sjálfum og foreldrum þeirra. Þó er heimilt að veita þessar upplýsingar vegna flutnings nemenda milli skóla og innritunar í framhaldsskóla, enda sé krafist fullrar þagnarskyldu og málsmeðferðar í samræmi við gildandi lög um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga.

Við flutning nemenda milli grunnskóla skal skólastjóri þess skóla sem nemandinn var í sjá til þess að nauðsynlegar persónuupplýsingar um nemanda flytjist með tryggum og öruggum hætti til viðtökuskóla. Ef ekki liggja fyrir upplýsingar um skólann verða gögnin ekki send fyrir en beiðni viðtökuskóla hefur borist. Skólastjóra eða öðrum sérfræðingi á vegum sveitarfélags er heimilt, að fengnu samþykkis foreldris, að miðla nauðsynlegum persónuupplýsingum um einstaka nemendur til framhaldsskóla.

Nemendur og foreldrar þeirra eiga rétt á upplýsingum um niðurstöður samræmds námsmats, námsmats í skólum, matsaðferðir og matstæki, þar með talið að skoða metin verkefni og prófúrlausnir. Þeir eiga jafnframt rétt á munnlegum skýringum á námsmati og að niðurstaða námsmats verði endurskoðuð innan grunnskólans óski þeir þess.

Útskrift úr grunnskóla áður en 10 ára skyldunámi er lokið

Skólastjóri metur hvenær nemandi hafi lokið grunnskólanámi og ber ábyrgð á útskrift hans úr grunnskóla. Heimilt er að útskrifa nemanda úr grunnskóla áður en tíu ára skyldunámi er lokið, ef nemandi uppfyllir námskröfur grunnskóla í samræmi við lokamarkmið aðalnámskrár. Nemanda ber því að ljúka öllu skyldunámi samkvæmt aðalnámskrá grunnskóla áður en hann útskrifast þaðan. Nemendur sem ekki hafa lokið grunnskólanámi geta þó hafið nám í framhaldsskóla samhliða á þeim grunni að um það sé samkomulag við viðkomandi framhaldsskóla, í samráði við viðkomandi sveitarfélag, þar sem ljóst sé með hvaða hætti nemendur verði formlega útskrifaðir úr grunnskóla

Foreldrar geta óskað eftir því við skólastjóra grunnskóla að barn þeirra sé útskrifað úr grunnskóla áður en 10 ára skyldunámi er lokið, telji foreldrar að viðkomandi nemandi hafi forsendur til að innritast í framhaldsskóla. Skólastjóri skal ráðfæra sig við umsjónarkennara nemandans og sérfræðipjónustu sveitarfélagsins áður en hann tekur ákvörðun í málinu. Ákveði skólastjóri að synja foreldrum um útskrift úr grunnskóla áður en 10 ára skyldunámi er lokið geta foreldrar kært þá synjun grunnskóla til mennta- og menningarmálaráðuneytis sem úrskurðar í málinu.

Viðmið um útskrift nemanda úr grunnskóla áður en 10 ára skyldunámi er lokið:

- Nemandi hafi fengið skólamat í öllum skyldunámsgreinum og námsþáttum grunnskóla með fullnægjandi árangri.
- Nemandi hafi náð ágætisárangri í íslensku, stærðfræði og ensku.
- Nemandi hafi stundað nám í grunnskóla samviskusamlega.
- Nemandi sé félagslega vel þroskaður.
- Nemandi búi yfir samskipta- og félagfærni.
- Nemandi geti sýnt sjálfstæði í vinnubrögðum í námi og sýnt ábyrgð á eigin námi og metnað.
- Nemandi hafi fengið fullnægjandi náms- og starfsráðgjöf.
- Umsjónarkennari og sérfræðipjónusta telji útskrift ráðlega.

Námsmat við lok grunnskóla og viðmiðanir um vitnisburð

Grunnskólar móta eigin stefnu um námsmat og einkunnagjöf nemenda í grunnskóla í samræmi við markmið aðalnámskrár. Ekki er ástæða til að binda framsetningu vitnisburðar en mikilvægt er að allir sem í hlut eiga, nemendur, foreldrar, starfsmenn skóla og viðtökuskólar, geti skilið niðurstöður námsmats og vitnisburð á sama hátt. Skólar skulu birta á vitnisburðarskírteini þau viðmið sem lögð eru til grundvallar. Er grunnskólanámi lýkur skal nemandi fá skírteini er votti að hann hafi lokið námi samkvæmt grunnskólalögum og aðalnámskrá. Í skírteini skal skrá vitnisburð nemanda á lokaári í grunnskóla í öllu því námi er hann lagði stund á. Á vitnisburðarskírteini skal koma fram með hvaða hætti árangur er metinn og hvaða hæfniviðmið eru lögð til grundvallar. Einnig skal skrá vitnisburð um aðra mikilvæga þætti, t.d. almenna ástundun, vinnubrögð í námi, samskipta- og félagsfærni og virkni í félags- og tómstundastarfi.

Almennt er miðað við vitnisburð við lok 10. bekkjar grunnskóla en ef nemandi lýkur grunnskóla á skemmri tíma, þ.e. eftir 9. bekk skal skrá vitnisburð 9. bekkjar í skírteinið. Skólastjóri grunnskóla er ábyrgur fyrir þessari staðfestingu.

9. Mat og eftirlit

Markmið mats og eftirlits með skólastarfi er að tryggja að starfsemi grunnskóla sé í samræmi við ákvæði laga, reglugerða og aðalnámskrá grunnskóla. Því er ætlað að auka gæði skólastarfsins og stuðla að umbótum, tryggja að réttindi nemenda séu virt og að þeir fái þá þjónustu sem þeir eiga rétt á samkvæmt lögum. Mati og eftirliti með skólastarfi er einnig ætlað að veita aðilum skólasamfélagsins og fræðsluyfirvöldum upplýsingar um skólastarfið, árangur þess og þróun.

Innra mat

Starfsfólk hvers skóla ber ábyrgð á gæðum þess starfs sem þar fer fram. Í hverjum skóla skal móta skýra stefnu í samræmi við markmið grunnskólalaga og skólastefnu viðkomandi sveitarfélags. Í skólanámskrá er lagður grunnur að skólastarfinu en þar skal m.a. birta stefnu skólans og lýsingu á því kerfisbundna innra mati sem notað er til að leggja mat á gæði

skólastarfsins. Í starfsáætlun skólans fyrir hvert skólaár skal gera grein fyrir árlegum áherslum og áætlunum um innra mat.

Í hverjum skóla ber að meta árangur og gæði skólastarfsins með kerfisbundnum hætti. Ýmsar leiðir eru færar við mat skóla á eigin starfi en mikilvægt er að það kerfi sem unnið er eftir henti skólastarfi viðkomandi skóla. Innra mat skal m.a. byggja á eftirfarandi viðmiðum:

Innra mat er markmiðsbundið

Í vinnu við innra mat skal gerð grein fyrir tengslum við þau markmið sem sett eru fram í skólanámskrá. Hver skóli þróar aðferðir sem taka mið af sérstöðu skólans til að meta hvort og að hve miklu leyti markmiðunum hefur verið náð. Aðferðir við innra mat taka mið af þeim viðfangsefnum sem unnið er að hverju sinni.

Innra mat er kerfisbundið

Innra mat hvers skóla byggir á kerfisbundinni aðferð sem lýst er í skólanámskrá. Í starfsáætlun skólans fyrir hvert skólaár kemur síðan fram hvaða þættir eru viðfangsefni innra mats.

Innra mat er samofið öllu skólastarfi

Innra mat skóla er markvisst fléttað saman við daglegt starf og nær til allra þátta skólastarfsins, s.s. stjórnunar, kennslu, námskrafna, hæfniviðmiða, námsmats og samskipta innan og utan kennslustofunnar.

Innra mat er samstarfsmiðað

Leggja skal áherslu á virka þátttöku starfsfólks, nemenda, foreldra og annarra hagsmunaaðila eftir því sem við á.

Innra mat byggir á upplýsingum

Til að leggja megri raunhæft mat á skólastarfið þarf að afla upplýsinga um það með margvíslegum hætti. Á grundvelli fjölbreyttra gagna er lagður grunnur að innra mati skólans. Þær upplýsingar og þau gögn sem eru lögð til grundvallar matinu taka mið af þeim viðfangsefnum sem unnið er að hverju sinni.

Innra mat leiðir til umbóta

Leggja þarf mat á markmið og leiðir með reglubundnum hætti. Innra mat veitir upplýsingar um styrkleika í starfi skólans og það sem betur má fara. Með hliðsjón af niðurstöðum innra mats eru umbætur síðan skilgreindar og skipulagðar.

Innra mat er opinbert

Skóli birtir opinberlega upplýsingar um niðurstöður innra mats og áætlanir um umbætur. Persónulegar upplýsingar eru undanþegnar birtingu.

Mat og eftirlit sveitarfélaga

Skólanefnd sveitarfélags skal í umboði sveitarstjórnar hafa eftirlit með því að skólastarf í grunnskólum samræmist grunnskólalögum, reglugerðum og aðalnámskrá grunnskóla. Þetta á bæði við um þá skóla sem reknir eru af sveitarfélaginu og þá sem reknir eru af öðrum aðilum.

Mat og eftirlit

Skólanefnd skal leitast við að meta skólastarf með hliðsjón af aðstæðum og sérstöðu hvers skóla og getur í því skyni stuðst við margs konar upplýsingar. Þar má t.d. benda á upplýsingar um innra mat, framkvæmd skólastefnu sveitarfélagsins, niðurstöður samræmds námsmats, tölulegar upplýsingar og önnur gögn eftir því sem við á.

Innra mat

Skólanefnd ber ábyrgð á því að grunnskólinn vinni markvisst að því að meta innra starf sitt. Mikilvægt er að skólanefnd fylgi því eftir að innra mat skólans stuðli að auknum gæðum og bættum árangri í öllu starfi skólans.

Upplýsingar

Sveitarstjórn ber að tryggja að upplýsingum um skólastarf sé miðlað til fræðsluyfirvalda, starfsfólks skóla, foreldra og nemenda.

Eftirfylgni

Niðurstöðum úttekta og kannanna skal fylgt eftir með markvissum hætti en eftirfylgni tekur mið af viðfangsefni og niðurstöðum.

Mat og eftirlit mennta- og menningarmálaráðuneytis

Mennta- og menningarmálaráðuneytið hefur eftirlit með því að sveitarfélög uppfylli þær skyldur sem lög um grunnskóla, reglugerðir og aðalnámskrá grunnskóla kveða á um. Reglubundið ytra mat ráðuneytisins felst í úttektum, könnunum og rannsóknum ásamt almennri öflun, greiningu og miðlun upplýsinga svo og sérstakri upplýsingaöflun um innleiðingu grunnskólalaga, reglugerða og aðalnámskrár. Loks tekur ráðuneytið saman skýrslu um framkvæmd skólahalds í grunnskólum á þriggja ára fresti til Alþingis.

Þriggja ára áætlun um úttektir

Mennta- og menningarmálaráðuneytið gerir áætlun til þriggja ára um ytra mat (kannanir og úttektir) sem miða að því að veita upplýsingar um framkvæmd skólahalds í grunnskólum. Ytra mat getur m.a. falist í úttektum á skólastarfi í heild eða einstökum þáttum þess, stofnanaúttektum, úttektum á námsgreinum og námsþáttum og/eða innra mati skóla. Einnig tekur ytra mat til innlendra og erlendra kannana, rannsókna og samræmdra könnunarprófa. Niðurstöðum ber að fylgja eftir og tekur eftirfylgni ráðuneytisins mið af niðurstöðum hverju sinni. Niðurstöður allra kannana og úttekta eru birtar á heimasíðu ráðuneytisins. Þar verða einnig birtar greinargerðir og umbótaáætlanir sveitarstjórna sem byggðar eru á niðurstöðum ytra mats.

Úttektaráætlun

Ráðuneytið gerir áætlun fyrir hverja úttekt þar sem fram kemur tilgangur úttektar, helstu viðmið og áherslur. Með hliðsjón af tilgangi úttektar er lögð áhersla á að endurspegla lögbundið hlutverk skóla og kannað hvort skólastarfið samræmist ákvæðum laga og reglugerða og þeim markmiðum sem sveitarfélög og einstaka skólar hafa sett sér.

Úttektaraðilar

Ráðuneytið fær óháða sérfræðinga til að sjá um framkvæmd úttekta og fer val á þeim samkvæmt verklagsreglum ráðuneytisins. Sveitarstjórnnum og skólum er gert viðvart skriflega um væntanlega úttekt með a.m.k. tveggja vikna fyrirvara að lágmarki.

Upplýsingar og gögn

Ytra mat skal byggja á fjölbreyttum gögnum og upplýsingum, svo sem niðurstöðum innra mats og öðrum skriflegum gögnum frá skólum, heimsóknnum í skóla og viðtölum eftir því sem við á. Skólum ber að upplýsa úttektaraðila sem best um þá þætti skólastarfsins sem úttektin beinist að.

Úttektarskýrslur

Úttektaraðilar skila ráðuneytinu skýrslu með niðurstöðum sínum. Áður en úttektarskýrsla er send ráðuneytinu fær viðkomandi skóli tækifæri til að gera efnislegar athugasemdir. Athugasemdir skóla skal birta sem viðauka með skýrslu ef þess er óskað.

Niðurstöður birtar/Birting niðurstaðna

Ytra mat er opinbert og skulu niðurstöður þess birtar á heimasíðu skólans, heimasíðu ráðuneytisins eða með öðrum opinberum hætti. Jafnframt skal, eftir því sem við á, birta áætlanir sveitarstjórnar og skóla um úrbætur í kjölfar úttekta á heimasíðu mennta- og menningarmálaráðuneytisins.

Eftirfylgni

Niðurstöðum úttekta og kannana skal fylgt eftir með markvissum hætti en eftirfylgni tekur mið af viðfangsefni og niðurstöðum. Ráðuneytið kannar hvernig brugðist hafi verið við niðurstöðum og tryggir viðunandi úrbætur og birtir upplýsingar um það á heimasíðu sinni þar sem því verður við komið.

10. Skólaþróun

Skólastarf þarf að vera í sífelldri mótun. Ný þekking á sviði uppeldis og menntunar kallar á endurskoðun, sama má segja um nýja þekkingu innan þeirra fræðasviða sem eru bakhjarlar námssviða og námsgreina. Breyttar þjóðfélagsaðstæður og tækninýjungar knýja einnig á um breytingar. Samstarf og samhæfing er lykilatriði í farsælu þróunarstarfi á sviði skólamála. Yfirvöld menntamála, sveitarstjórnir, sérfræðiþjónusta og starfsmenn einstakra skóla bera sameiginlega ábyrgð á því að skólastarf sé í stöðugri endurskoðun og umbótaviðleitni einkenni störf þeirra sem þar deila ábyrgð. Skólaþróun er skipuleg, markviss og stöðug viðleitni til umbóta í skólum. Öll skólaþróun hefur hag barna að leiðarljósi.

Skólastefna sveitarfélaga

Gert er ráð fyrir að sveitarfélög marki skólastefnu sem taki mið af aðstæðum á hverjum stað og þeim áherslum sem þau vilja hafa að leiðarljósi. Miklu varðar að stefnumótun sveitarfélaga sé unnin í víðtæku samstarfi flestra þeirra sem málið varðar með beinum hætti, skólanefnd, foreldra, nemendur og stjórnendur og starfsmenn skóla og annarra aðila sem skólastefna nær

til og hefur áhrif á. Stefna sveitarfélags þarf að gefa einstökum stofnunum sem eftir henni starfa svigrúm til faglegra ákvarðana.

Stefna einstakra skóla

Í skólanámskrá birtist menntastefna viðkomandi skóla. Þar er því lýst hvernig staðið er að þróunar- og umbótastarfi innan skólans. Menntastefna yfirvalda og stefna sveitarfélags marka einstökum skólum ramma til að starfa innan. Skólaþróun er samvinnuverkefni starfsmanna, foreldra og nemenda og vinnulag þarf að taka mið af því.

Innra mati skóla er ætlað að stuðla að umbótum. Innra mat dregur fram styrk og veikleika og á þeim grunni er unnt að forgangsraða þeim verkefnum sem brýnt er að unnið sé að.

Niðurstöður innra mats getur einnig verið hvati að þróunarstarfi í skólum.

Ný þekking er önnur uppspretta þróunarstafs. Símenntun starfsmanna getur verið aflvaki slíkar þekkingar sem á rætur í fræðilegri framvindu og rannsóknum. Stefna skóla og símenntunaráætlanir fyrir skólann í heild eða einstaka starfsmenn þurfa að vera í samræmi við umbótaáætlanir og styðja við þær.

Skólaþróun byggist bæði á viðhorfum og verklagi. Skóli sem mótar áætlanir nokkur ár fram í tímann á auðveldara um vik en ella að afmarka einstök viðfangsefni sem falla að heildarstefnu skólans. Fagleg forysta og markviss leiðsögn er ein megin forsenda fyrir árangursríku þróunarstarfi.

11. Skólanámskrá og starfsáætlun skóla

Hver skóli skal birta stefnu sína með tvennum hætti. Annars vegar er almenn stefnumörkun birt í skólanámskrá og hins vegar eru upplýsingar sem eru breytilegar frá ári til árs birtar í árlegri starfsáætlun. Skólastjóri er ábyrgur fyrir gerð skólanámskrár og starfsáætlunar og skal semja þær í samráði við kennara skólans og aðra starfsmenn, sem með því móti hafa skuldbundið sig til að framfylgja henni. Bæði skólanámskrá og árlegar starfsáætlanir hvers skóla skulu ræddar í skólaráði. Skólanefnd staðfestir gildistöku þeirra þegar ljóst er að þær hafa verið unnar í samræmi við lög, reglugerðir, aðalnámskrá, kjarasamninga og ákvarðanir sveitarstjórnar um fyrirkomulag skólahalds.

Skólanámskrá

Sérhver skóli semur skólanámskrá. Í skólanámskrá gerir skóli grein fyrir því hvernig hann nýtir það svigrúm til ákvarðana og athafna sem lög, reglugerðir, aðalnámskrá og skólastefna viðkomandi sveitarfélaga veita.

Skólanámskrá er nánari útfærsla á ákvæðum aðalnámskrár og í henni gefst kostur á að laga opinber fyrirmæli að sérstöðu hvers skóla og staðbundnum aðstæðum og gera grein fyrir hvernig þær aðstæður eru nýttar til að efla nám og kennslu.

Í skólanámskrá er gerð grein fyrir þeim gildum sem starf skólans byggist á. Þar eru útfærð þau almennu viðmið sem sett eru í aðalnámskrá.

Í skólanámskrá skal m.a. birta upplýsingar um:

- starfsemi skólans frá stofnun hans og helstu atriði í þróun skólans frá upphafi
- stjórnskipulag skólans
- kennslu og uppeldisfræðilega stefnu
- markmið náms og lykilhæfni
- inntak náms
- námsmat
- mat á árangri og gæðum
- innra mat, tengsl þess við skólanámskrá og áætlanir um umbætur og þróunarstarf
- samræmt námsmat
- val nemenda í 8. – 10. bekk
- samstarf við leikskóla og framhaldsskóla

Starfsáætlun

Í árlegri starfsáætlun er gerð grein fyrir starfstíma skólans og mikilvægum dagsetningum. Í starfsáætlun kemur fram hvernig þeim 180 kennsludögum sem skóli hefur til ráðstöfunar er varið. Í áætluninni er skóladagatal birt, en þar sést hvenær kennsla hefst að hausti og hvenær henni lýkur að vori.

Í starfsáætlun skal m.a. birta upplýsingar um:

- starfsfólk skólans
- skóladagatal, þ.m.t. lengd jólaleyfis, páskaleyfis og annarra vetrarleyfa
- starfsáætlun nemenda, þ.m.t. upplýsingar um foreldraviðtöl, helstu viðburði skólaársins og vettvangsferðir
- skólareglur
- skólaráð
- foreldrafélag
- nemendaráð
- upplýsingar um stoðþjónustu, þ.m.t. skólaheilsugæslu og sérfræðiþjónustu
- upplýsingar um tómstundastarf
- upplýsingar um félagslíf
- símenntunaráætlun
- móttöku- og tilfærsluáætlun
- áætlun gegn einelti
- rýmingaráætlun
- áfallaáætlun
- viðbrögð við vá, s.s. flensu, óveðri, eldgosi, jarðskjálftum
- verklagsreglur sem gilda um meðferð og úrlausn mála
- annað sem varðar starfsemi skólans ár hvert

12. Ábyrgð og skyldur nemenda og starfsfólks

Ábyrgð nemenda og skyldur.

Hér er fjallað um ábyrgð nemenda og skyldur en þessi hugtök eru nátengd. Ekki er hægt að fjalla um skyldur nemenda án þess að fjalla jafnframt um ábyrgð. Réttindum fylgja skyldur og ábyrgð fylgir hvoru tveggja.

Ábyrgð nemenda á eigin námi

Áhersla er lögð á að nemendur læri að bera ábyrgð á eigin námi og venji sig sem fyrst á jákvætt vinnulag. Ábyrgðarkennd nemenda þroskast eftir því sem þeim gefst kostur á að velja sér viðfangsefni og að taka ákvarðanir um eigið nám. Það geta þeir gert innan þeirra marka sem aldur þeirra og þroski leyfir. Ætlast er til að nemendur í grunnskóla taki slíkar ákvarðanir, allt frá byrjun skólagöngu. Ábyrgð vex því aðeins að nemendur venjist á að taka ákvarðanir og standa við þær. Sama á við um námsaðferðir sem þeir temja sér en nauðsynlegt er að nemendur eigi val um þær að vissu marki á öllum aldri. Nemendur skulu eiga möguleika á að beita mismunandi aðferðum við nám sitt. Það gera þeir með því að velja um viðfangsefni innan þeirra marka sem opinber markmið námsins setja, hvort sem þau er að finna í aðalnámskrá eða í skólanámskrá viðkomandi skóla. Þá eiga nemendur verulegt val um námsgreinar og námssvið einkum í 8. – 10. bekk þar sem val er allt að þriðjungur námstíma.

Ábyrgð nemenda á framkomu og samskiptum

Mikilvægt er að nemendur hafi ekki einungis skyldur gagnvart eigin námi heldur einnig allri framkomu sinni og hegðun í skóla. Þetta á við um ýmsa þætti í umgengni við félag, starfsfólk og fjölmarga aðra sem þeir þurfa að umgangast innan skóla sem utan..

Nemendur bera ábyrgð á framkomu sinni og samskiptum með hliðsjón af aldri og þroska. Nemendum ber að hlíta fyrirmælum kennara og starfsfólks grunnskóla í öllu því sem skólann varðar, fara eftir skólareglum og fylgja almennum umgengnisreglum í samskiptum við starfsfólk og skólasystkin. Við setningu skólareglna er mikilvægt að taka tillit til sjónarmiða nemenda og fá með því móti stuðning þeirra við settar reglur. Einnig þarf að leita eftir sjónarmiðum foreldra þegar skólareglur eru settar. Með þessu móti er stuðlað að góðum starfsanda og jákvæðum skólabrag.

Í skólanámskrá skal gerð nánar grein fyrir þeim þáttum sem skólinn telur skipta mestu máli til þess að skapa gott andrúmsloft í skólanum. Nauðsynlegt er að samstaða skapist um jákvæðan skólabrag og allir þeir sem tengjast skólastarfinu eigi hlut að því að móta hann. Mikilvægt er að nemandi geri sér grein fyrir að hann ber sína ábyrgð á því hvernig skólabragur verður til, í hverju hann er fólgin og hver einstaklingur sé hluti af stærri heild sem hann ber ábyrgð á ásamt öðrum.

Tjáningarfrelsi

Nemendur eiga að geta tjáð sig um hvaðeina sem fram fer í skólanum hvort sem það snertir nám þeirra, líðan eða félagslegar aðstæður. Réttmætt er að tekið sé tillit til skoðana þeirra allt eftir aldri og þroska.

Nemendaráð er mikilvægur vettvangur fyrir nemendur allt frá upphafi grunnskólans til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og til að vinna að hagsmunamálum sínum.

Nemendur eiga fulltrúa í skólaráði og mikilvægt er að þeir leiti eftir sjónarmiðum nemenda og hafi tækifæri til að fylgja eftir hagsmunamálum þeirra í skólaráðinu.

Ábyrgð og skyldur starfsfólks.

Fagmennska og alúð

Í því felst að starfsfólk komi til móts við náms- og félagslegar þarfir nemenda og sinni þeim af alúð. Þetta gerir starfsfólk með því að ígrunda starfið reglulega, leita nýrra leiða, afla sér nýrrar þekkingar og sýna þannig stöðuga viðleitni til að læra og gera betur. Mikilvægt er að starfsmenn sýni nærgætni við nemendur, foreldra og samstarfsfólk í hvívetna.

Þagmælska

Mikilvægt er að starfsfólk gæti fyllstu þagmælsku um hagi barna í öllum samskiptum við þau, foreldra þeirra og starfsfólk innanhúss sem utan. Starfsfólki gæta trúnaðar um þau atriði sem það fær vitneskju um og snertir nemendur eða foreldra þeirra og fara þar eftir eðli máls. Þessi þagmælska nær þó ekki til þeirra atvika sem ber að tilkynna lögreglu eða barnaverndaryfirvöldum samkvæmt lögum.

13. Tengsl heimila og skóla

Hlutverk grunnskóla, í samvinnu við heimilin, er að stuðla að alhliða þroska allra nemenda og þátttöku þeirra í lýðræðisþjóðfélagi sem er í sífellri þróun. Grunnskóli skal stuðla að góðu samstarfi heimilis og skóla með það að markmiði að tryggja farsælt skólastarf, almenna velferð og öryggi nemenda.

Þrír hópar mynda skólasamfélagið í hverjum skóla, þ.e. nemendur, starfsfólk skólans og foreldrar. Mikilvægt er að þessir hópar vinni vel saman að mótun þessa samfélags og þeirra umgengnishátta sem eiga að einkenna samskipti innan skólans og utan. Til þess að það gangi vel þarf að ræða reglulega um áherslur og koma sér saman um meginviðmið.

Foreldrar bera frumábyrgð á uppeldi barna sinna. Foreldrar samkvæmt aðalnámskrá grunnskóla teljast þeir sem fara með forsjá barns í skilningi barnalaga. Á þeim hvílir sú skylda að börnin sæki skóla og að þau séu eins móttækileg fyrir þeirri menntun sem skólinn annast og framast er unnt. Skólinn aðstoðar foreldra í uppeldishlutverkinu og býður fram menntunartækifæri. Menntun og velferð nemenda er sameiginlegt verkefni heimila og skóla og samstarfið þarf að byggjast á gagnkvæmri virðingu, gagnkvæmu trausti, samábyrgð og gagnkvæmri upplýsingamiðlun. Mesta áherslu ber að leggja á samstarf heimila og skóla um hvern einstakling, nám hans og velferð og heimili og skóla sem vettvangur menntunar. Einnig ber að leggja áherslu á samstarf í einstökum bekkjardeildum eða námshópum og árgöngum bæði um nám, velferð nemenda, bekkjaranda og meginviðmiðanir í uppeldisstarfi skólans og viðmiðanir sem foreldrar koma sér saman um. Skólastjórnendur og umsjónarkennarar bera

meginábyrgð á að halda virku samstarfi gangandi með aðstoð annarra kennara og skulu kennarar kappkosta að hvetja foreldra til að sýna frumkvæði í samstarfinu. Umsjónarkennari fylgist náið með námi nemenda sinna og þroska, líðan og almennri velferð, leiðbeinir þeim í námi og starfi, aðstoðar og ráðleggur þeim um persónuleg mál og stuðlar að því að efla samstarf skóla og heimila.

Foreldrar skulu hafa samráð við skólann um skólagöngu barna sinna, fylgjast með og styðja við skólagöngu þeirra og námsframvindu og stuðla að því að börnin mæti úthvöld í skólann og fylgi skólareglum. Þeir skulu fá tækifæri til að taka þátt í námi barnsins, svo og í skólastarfinu almennt. Það er skylda foreldra að veita grunnskóla upplýsingar um barnið sem kunna að skipta máli fyrir skólastarfið og velferð barnsins. Grunnskólalög setja þær skyldur á foreldra að börnin sinni t.d. því heimanámi sem skólinn ákveður og að frístundastarf og annað starf utan skóla komi ekki niður á námi barnanna.

Loks er mikilvægt að traust samstarf sé milli heimila og skóla um skólastarfið í heild, t.d. hvað varðar meginviðmiðanir í hegðun og umgengni, skólabrag, áhersluatriði í skólustefnu hvers skóla eða sveitarfélags. Gert er ráð fyrir að foreldrar taki þátt í mótun skólasamfélagsins og vinni að því með stjórnendum skóla, kennurum og öðrum starfsmönnum skóla að koma markmiðum skólastarfs í framkvæmd. Einnig að þeir taki í auknum mæli höndum saman til að tryggja börnum sem best uppeldisskilyrði og almenna velferð.

Öflugt foreldrastarf og sterk samstaða um grundvallarviðmið er besta forvörnin gegn hvers kyns vá, t.d. neyslu fíkniefna og óæskilegri hegðun. Ef foreldrar nemenda í bekk eða skóla ná að stilla saman strengi hvað varðar meginviðmiðanir í uppeldismálum aukast líkur á árangri í skólastarfinu, bæði hvað varðar námsárangur og almenna velferð nemenda og almennar forvarnir.

Upplýsingamiðlun

Gagnkvæm og virk upplýsingagjöf stuðlar að gagnkvæmu trausti milli foreldra og starfsfólks skóla. Með auknum kynnum þeirra af daglegu starfi í skólanum og skipulegri samvinnu um skólastarfið, t.d. í tengslum við heimanám, aukast líkur á vellíðan nemenda og árangri. Mikilvægt er að foreldrar fylgist vel með skólagöngu barna sinna, líðan þeirra í skóla, námsárangri og framförum. Brýnt er að skólar gefi reglulega skýrar upplýsingar um skólastarfið og áætlanir sem liggja fyrir um starfsemi skólans. Þetta má gera með ýmsum hætti, t.d. í foreldraviðtölum, á sameiginlegum kynningarfundum með foreldrahópum, í skólanámskrá, gegnum rafræn samskiptaforrit og á vefsíðu skólans. Foreldrar skulu upplýsa skólann sem best um hagi barnsins og almennan þroska og greina frá þeim þáttum sem geta haft áhrif á líðan þeirra og frammistöðu í skólanum.

Foreldrafélög

Við grunnskóla skal starfa foreldrafélag. Skólastjóri er ábyrgur fyrir stofnun þess og sér til þess að félagið fái aðstoð eftir þörfum. Hlutverk foreldrafélags er að styðja skólastarfið, stuðla að velferð nemenda og efla tengsl heimila og skóla. Foreldrafélag hvers skóla setur sér starfsreglur, m.a. um kosningu í stjórn félagsins og kosningu fulltrúa í skólaráð.

Ákvarðanatataka í skólamállum hefur færst nær foreldrum en það undirstrikar þörf fyrir formlegan samstarfsvettvang þeirra. Vel rekin og virk foreldrafélög við hvern skóla gefa foreldrum kost á margvíslegum tækifærum til að styðja við skólann og kynnast öðrum foreldrum, nemendum og starfsfólki skóla. Foreldrar hafa þar vettvang til að ræða saman um skólagöngu barnanna og hvað eina sem varðar uppeldi og menntun. Til að ná sem bestum árangri er nauðsynlegt að þeir sem hlut eiga að máli velti fyrir sér markmiðum félagsins og hvernig megi skipuleggja starfið svo að þau markmið náist. Með virkri starfsemi foreldrafélaga er hægt að stilla saman strengi í ýmsum hagsmunamálum og velferðarmálum með hagi barna að leiðarljósi. Foreldrafélög skulu leggja áherslu á sem virkast foreldrastarf í einstökum bekkjardeildum eða umsjónarhópum. Foreldrafélög skulu hafa sem best samstarf við skólaráð og nemendaráð.

Skólaráð

Skólaráð sem er samráðsvettvangur skólastjóra og skólasamfélags um skólahald. Skólaráð tekur þátt í stefnumörkun fyrir skólann og mótun sérkenna hans. Skólaráð fjallar um skólanámskrá skólans, árlega starfsáætlun, rekstraráætlun og aðrar áætlanir um skólastarfið. Skólaráð skal fá til umsagnar áætlanir um fyrirhugaðar meiri háttar breytingar á skólahaldi og starfsemi skóla áður en endanleg ákvörðun um þær er tekin. Skólaráð fylgist almennt með öryggi, aðbúnaði og almennri velferð nemenda.

14. Tengsl skólastiga

Meðal meginatriða nýrrar menntastefnu sem mótuð var með gildistöku laga um leikskóla, grunnskóla og framhaldsskóla 2008 var að auka svigrúm, sveigjanleika og samfellu á milli skólastiga og innan grunnskólastigsins. Lögð er áhersla á að grunnskólinn komi betur til móts við ólíkar þarfir barna sem kallar á að svigrúm í skipulagi náms sé aukið, þ.m.t. námslengd og skil milli skólastiga. Helstu markmið samstarfs milli skólastiga eru að efla tengslin milli skólastiganna, skapa samfellu í námi barnanna, koma til móts við þarfir þeirra og stuðla að markvissari uppbyggingu náms, ekki síst á mótun skólastiga. Einnig er markmiðið að treysta gagnkvæma þekkingu og skilning á starfi kennara og námi nemenda milli skólastiga og stuðla að vellíðan og öryggi barna við að flytjast milli skólastiga.

Tengsl leik- og grunnskóla

Til þess að koma til móts við ólíkar þarfir barna þarf svigrúm í skipulagi náms, þ.m.t. námslengd og skil milli skólastiga. Börn geta með heimild skólastjóra hafið nám fyrir 6 ára aldur og lokið því á skemmri tíma en tíu árum uppfylli þau skilyrði og námskröfur. Nemendur eiga einnig rétt á að stunda nám í einstökum námsgreinum á framhaldsskólastigi að loknu grunnskólanámi í viðkomandi greinum.

Samkvæmt lögum um leikskóla og grunnskóla ber sveitarfélögum að koma á samstarfi milli leik- og grunnskóla. Í skólanámskrám skal gera grein fyrir samstarfinu og hvernig skuli standa að færslu og aðlögun barna milli skólastiga. Skólaganga barna á að mynda samfellda heild þannig að reynsla og nám á fyrri skólastigum nýtist þeim á þeim næstu. Þegar börn byrja í

grunnskóla þarf að byggja á fyrra námi og reynslu þeirra úr leikskólanum. Sú þekking og færni sem börnin öðluðust í leikskóla verður sá grunnur sem grunnskólanámið byggir á.

Farsæll flutningur barna úr leikskóla í grunnskóla felur einnig í sér undirbúning og aðlögun. Leikskólabörn þurfa að fá tækifæri til að kynnst væntanlegum grunnskóla meðan þau eru enn í leikskóla og líta skal á fyrstu vikur grunnskólagöngunnar sem tímabil aðlögunar og undirbúnings.

Upplýsingar á milli skólastiga

Við lok leikskóla liggja fyrir ýmsar upplýsingar um börnin. Til að tryggja að byggt sé á fyrra námi og reynslu leikskólabarna þegar þau koma í grunnskólann og aðlögun þeirra verði eins og best verður á kosið er gert ráð fyrir að tiltekna upplýsingar um einstaka börn fylgi þeim í grunnskólann. Þetta getur t.d. verið í formi ferilmappa sem börnin hafa sjálf tekið þátt í að móta. Foreldrar eru mikilvægir tengiliðir milli skólastiganna, þeir miðla upplýsingum um börn sín og leikskólagöngu þeirra og þeir eiga jafnframt rétt á að fá vitneskju um þau gögn sem fylgja barninu úr leikskólanum í grunnskólann og gefast kostur á að bregðast við þeim.

Samstarf

Tengsl leikskóla og grunnskóla er samstarfsverkefni foreldra og kennara beggja skólastiganna, þar sem velferð barnsins er í brennidepli. Kennarar á báðum skólastigum þurfa að kynna sér nám og starfsaðferðir hvers annars þannig að börn upplifi sameiginlegar áherslur milli leikskóla og grunnskóla. Til þess að tryggja að svo verð þurfa leikskólar og grunnskólar að vinna áætlun sem felur í sér sameiginlegar áherslur beggja skólastiga sem og ákvarðanir um verkferla og ábyrgð á framkvæmdinni.

Tengsl grunn- og framhaldsskóla

Langflestir nemendur hefja nám í framhaldsskóla strax að loknum grunnskóla. Mikilvægt er að nemendur fái traustar upplýsingar um framhaldsskólastigið í heild og um einstaka skóla, einkum um skóla í heimabyggð. Þessar upplýsingar eiga að vera öllum aðgengilegar og eru á ábyrgð framhaldsskólans.

Í grunnskóla skulu nemendur fá trausta náms- og starfsráðgjöf sem auðveldar þeim að velja nám við hæfi. Sveitarfélög koma á samstarfi grunn- og framhaldsskóla. Það samstarf er á sameiginlegri ábyrgð skólastjóra grunnskóla og skólameistara framhaldsskóla. Samstarfið tekur til gagnkvæmrar ábyrgðar á upplýsingagjöf milli skóla og til nemenda og foreldra og samstarfs um nám á framhaldsskólastigi.

Grunnskólanemendur eiga rétt á að stunda nám í einstökum námsgreinum á framhaldsskólastigi meðan þeir eru í grunnskóla enda hafi þeir sýnt fullnægjandi færni. Traust samstarf milli grunn- og framhaldsskóla er nauðsynlegt í þeim tilvikum þegar nemandi stundar nám í einstökum námsgreinum á framhaldsskólastigi samhliða grunnskólanámi. Það nám er á ábyrgð grunnskólans og vitnisburður um það því birtur á vitnisburðarblaði nemandans við lok grunnskóla. Nám á framhaldsskólastigi er skilgreint á hæfniprep. Ef nemandi í grunnskóla uppfyllir hæfnikröfur á fyrstu þrepum framhaldsskólans á hann rétt á því að fá nám sem hann hefur lokið metið til eininga í framhaldsskóla, enda falli námið að

námskrá og námsbrautarlýsingum viðkomandi framhaldsskóla. Framhaldsskóli sem í hlut á staðfestir að námið uppfylli þau skilyrði sem skólinn setur.

Ef grunnskólanemandi stundar nám í framhaldsskóla, sem skilgreint er sem hluti náms í grunnskóla, þá fer um kostnað vegna kennslu á framhaldsskólastigi eftir ákvæðum laga um grunn- og framhaldsskóla. Sveitarfélög greiða þá kostnað vegna námsgagna og innritunar og eftir atvikum efnisgjald en ríkið kennslukostnað. Um nánari framkvæmd og fyrirkomulag skal samið milli hlutaðeigandi grunn- og framhaldsskóla.

Þegar grunnskólanemandi stundar nám í sérskóla eða nýtur sérúrræða í grunnskóla skulu kennarar og aðrir fagaðilar ásamt nemandanum og foreldrum hans taka þátt í mótun og gerð tilfærsluáætlunar vegna fyrirhugaðs náms hans í framhaldsskóla og skal miða við að undirbúningur hennar hefjist í 9. bekk.

Innritun í framhaldsskóla

Í skólasamningi milli framhaldsskóla og mennta- og menningarmálaráðuneytis skal kveða sérstaklega á um skyldur viðkomandi skóla hvað varðar einstakar námsbrautir og skilyrði til innritunar á þær. Ráðuneytið birtir sértækar reglur um innritun hverju sinni. Hver skóli setur sér reglur til viðmiðunar og skulu þær vera skýrar og auðfundnar í skólanámskrá og á vefsíðum skóla. Að öðru leyti gilda eftirfarandi reglur almennt um innritun grunnskólanemenda í framhaldsskóla:

- Allir nemendur sem lokið hafa námi í grunnskóla eða hafa náð 16 ára aldri eiga kost á að hefja nám við hæfi í framhaldsskóla.
- Nemendur, sem lokið hafa skyldunámi í samræmi við ákvæði aðalnámskrár grunnskóla, geta innritast á námsbrautir framhaldsskóla svo fremi að ekki séu gerðar sérstakar kröfur.
- Áhersla er lögð á að nemandi sem stenst inntökuskilyrði eigi kost á að njóta skólavistar í framhaldsskóla í nágrenni við heimili sitt eða í skilgreindum framhaldsskóla nálægt heimabyggð.

15. Undanþágur frá aðalnámskrá

Grunnskólinn er lögboðinn og öllum nemendum á aldrinum 6–16 ára er skylt að sækja skóla. Nemendur fara sjálfkrafa á milli árganga í grunnskóla óháð námsárangri frá 1.-10. bekk. Námið samkvæmt aðalnámskrá grunnskóla er skyldunám og því ekki um undanþágur að ræða frá aðalnámskrá. Þó eru í grunnskólalögum nokkur ákvæði sem heimila undanþágur frá skyldunámi og fyrirmælum aðalnámskrár.

Meginreglan er sú að börn byrja í grunnskóla á því almanaksári sem þau ná sex ára aldri. Samkvæmt bæði leik- og grunnskólalögum má þó flýta eða seinka skólabyrjun í sérstökum tilvikum. Skólastjóri getur heimilað að barn hefji skólagöngu fimm ára eða sjö ára ef foreldrar fara fram á það og sérfræðipjónusta skóla mælir með því.

Grunnskólalög heimila einnig að nemandi ljúki öllu námi grunnskóla á skemmri tíma en tíu árum. Hér er átt við að dugmiklir nemendur geti útskrifast úr grunnskóla fyrr en aldur þeirra segir til um. Er það lagt í hendur skólans með aðstoð sérfræðipjónustu skóla og að fengnu samþykki foreldra og forráðamanna að meta hvenær og hvernig flýting að þessu tagi fer fram. Nemendur þurfa að ljúka öllu námi grunnskóla samkvæmt aðalnámskrá áður en þeir. Grunnskólar eru einnig hvattir til þess að bjóða slíkum nemendum upp á að dýpka þekkingu sína í þessum greinum innan grunnskólans eða bjóða nemendum upp á fjölbreytt val í öðrum greinum, allt eftir áhuga nemenda.

Undanþága frá skyldunámi

Samkvæmt grunnskólalögum er heimilt að veita einstökum nemendum undanþágu frá skyldunámi í tiltekinni námsgrein ef gild rök mæla með því. Þá er t.d. átt við undanþágu nemenda með annað móðurmál en íslensku frá skyldunámi í dönsku og undanþágu fyrir nemendur með sérþarfir eða fötlun frá ákveðnum námsgreinum. Einnig er hægt að nýta þessa undanþáguheimild fyrir nemendur sem hafa sýnt afburðaárangur á ákveðnu sviði, t.d. í íþróttum eða í listnámi, og hefur mennta- og menningarmálaráðuneytið útbúið leiðbeinandi reglur um meðferð slíkra mála. Skólastjórum grunnskóla er heimilt, ef gildar ástæður eru fyrir hendi, að veita nemanda undanþágu frá skyldunámi í tiltekinni námsgrein. Mikilvægt er að skólinn sýni nærgætni og skilning þegar fjallað er um málefni sem tengjast heimilum. Þetta á sérstaklega við um trúar- og lífsskoðanir. Með hliðsjón af sérstöðu þessara þátta, einkum hvað varðar trúfrelsi, er heimilt að veita einstökum nemendum undanþágu frá ákveðnum þáttum skyldunáms. Skólinn og heimilið skulu sjá til þess í sameiningu að þessir nemendur fái jafnvæg tækifæri til menntunar og þroska.

Undanþága frá skólasókn

Sæki foreldri skólaskylds barns um tímabundna undanþágu þess frá skólasókn er skólastjóra heimilt að veita slíka undanþágu í einstökum námsgreinum eða að öllu leyti í samráði við umsjónarkennara telji hann til þess gildar ástæður. Foreldrar skulu þá sjá til þess að nemandinn vinni upp það sem hann kann að missa úr í námi meðan á undanþágutímanum stendur.

Viðurkenning náms utan grunnskóla

Skólastjóra grunnskóla er heimilt samkvæmt lögum að viðurkenna nám utan grunnskóla sem jafngildi náms í skyldunámsgrein. Sem dæmi um þetta má nefna að viðurkenna kunnáttu í öðrum erlendum málum í stað ensku og dönsku og nám við tónlistarskóla og málaskóla. Einnig er heimilt að meta tímabundna þátttöku t.d. í atvinnulífi, félagslífi, íþróttum eða skipulögðu sjálfboðastarfi sem nám enda sé það skipulagt í samráði við skóla.

Samræmd könnunarpróf

Öllum grunnskólanemendum er skylt að þreyta samræmd könnunarpróf í 4., 7. og 10. bekk. Skólastjóra grunnskóla er þó heimilt að fengnu skriflegu samþykki foreldris eða forráðamanns að veita nemanda undanþágu frá því að þreyta samræmd könnunarpróf ef gildar ástæður mæla með því. Heimild skólastjóra til undanþágu getur m.a. tekið til nemenda með annað móðurmál en íslensku og nemenda í sérskólum og sérdeildum.

Tilraunaskólar

Menntamálaráðherra getur veitt sveitarfélögum eða öðrum rekstraraðilum heimild til að starfrækja tilraunaskóla eða gera tilraunir með ákveðna þætti skólastarfs. Í slíkum tilvikum er heimilt að veita undanþágu frá aðalnámskrá grunnskóla. Getur slík undanþága t.d. varðað nám, starfstíma skóla, kennslutilhögun, stundafjölda, frávík frá viðmiðunarstundaskrá og frávík frá aðalnámskrá, t.d. að starfað sé eftir viðurkenndum námskrám annarra landa eða alþjóðlegum námskrám. Slíkum tilraunum skal ávallt setja eðlileg tímamörk og mennta- og menningarmálaráðuneytið skal ávallt leggja mat á slíkar tilraunir. Hægt er að reka slíka tilraunaskóla sem almennan grunnskóla á vegum sveitarfélaga, sem deild innan grunnskóla eða sem sjálfstætt rekinn skóla sem nýtur viðurkenningar ráðuneytisins.

Heimakennsla

Foreldrar bera ábyrgð á námi barna sinna, innritun þeirra í skóla þegar þau komast á skólaskyldualdur og að þau sækir skóla. Sveitarstjórn getur veitt foreldrum barns undanþágu til þess að annast sjálft kennslu þess samkvæmt nánari fyrirmælum reglugerðar þessarar.

Foreldrar, sem óska eftir undanþágu til að geta kennt börnum sínum heima, að hluta eða öllu leyti, skulu sækja um slíka heimild til síns sveitarfélags. Skólastjóri getur veitt undanþágu að höfðu samráði við skólanefnd og sérfræðipjónustu. Börn sem hljóta heimakennslu eru undanþegin skólaskyldu en skulu lúta eftirliti skóla í sveitarfélaginu og reglulegu mati og þreyta samræmd könnunarpróf og eiga aðgang að sérfræðipjónustu sveitarfélagsins og annarri stoðþjónustu.

Sjúkrakennsla

Allir nemendur eiga rétt kennslu við hæfi án tillit til líkamslegs eða andlegs atgervis. Nemendur sem eiga erfitt með nám sökum sértækra námsörðugleika, tilfinningalegra eða félagslegra örðugleika og/eða fötlunar, nemendur með leshömlun, langveikir nemendur og aðrir nemendur með heilsutengdar sérþarfir eiga rétt á sérstökum stuðningi í námi í samræmi við metnar sérþarfir.

Nemendur sem að mati læknis geta ekki sótt skóla vegna slyss eða langvarandi veikinda eiga rétt til sjúkrakennslu annaðhvort á heimili sínu eða á sjúkrastofnun. Eðlilegt er sé þess nokkur kostur að skólar nýti upplýsingatækni og fjarnám fyrir þessa nemendur til þess m.a. að þeir geti stundað nám sitt eftir bestu föngum og haldið tengslum við skóla og vini. Sjúkrakennsla tekur ekki til tilfallandi veikinda nemenda sem standa skemur en viku.

Fjar- og dreifnám

Framboð á fjar- og dreifnámi hefur aukist mjög á undanförunum árum og hefur eftirspurn eftir námi sem óháð er stund og stað aukist stöðugt. Meginmarkmið með fjar- og dreifnámi í grunnskóla ætti að vera að gefa þeim nemendum sem það kjósa tækifæri til að stunda nám óháð búsetu. Hér er einkum átt við nám sem ekki er í boði í viðkomandi skóla, s.s. nám í tungumálum fyrir nemendur af erlendum uppruna og valnám af ýmsum toga. Einnig er um að ræða nemendur sem hafa til þess forsendur að taka staka áfanga í framhaldsskóla í fjar- og dreifnámi samhliða námi í grunnskóla. Til að tryggja sveigjanleika á mörkum grunnskóla og framhaldsskóla er mikilvægt að öllum grunnskólanemendum standi til boða fjar- eða dreifnám

í framhaldsskóla, án þess að þurfa að greiða fyrir það sérstaklega. Gera skal grein fyrir fyrirkomulagi fjar- og dreifnámi í skólanámskrá.

VIÐAUKI

Yfirlit yfir reglugerðir

- Reglugerð nr. 1150/2008 um innritun nemenda í framhaldsskóla.
- Reglugerð nr. 1157/2008 um skólaráð við grunnskóla.
- Reglugerð nr. 242/2009 um Sprotasjóð leik-, grunn- og framhaldsskóla.
- Reglugerð nr. 435/2009 um fyrirkomulag og framkvæmd samræmdra könnunarprófa í 4., 7. og 10. bekk grunnskóla.
- Reglugerð nr. 531/2009 um heimakennslu á grunnskólastigi.
- Reglur nr. 656/2009 um skólaakstur í grunnskóla.
- Reglugerð nr. 657/2009 um gerð og búnað grunnskólahúsnaðis og skólalóða.
- Reglugerð nr. 658/2009 um mat og eftirlit í grunnskólum og upplýsingaskyldu sveitarstjórna um skólalóð.
- Reglugerð nr. 897/2009 um miðlun og meðferð upplýsinga um nemendur í grunnskólum og rétt foreldra til aðgangs að upplýsingum um börn sín.
- Reglugerð nr. 980/2009 um viðurkenningu grunnskóla sem reknir eru af öðrum en sveitarfélögum.
- **Reglugerð nr. ?/2010 um sérfræðipjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum.**
- **Reglugerð nr. ?/2010 um nemendur með sérþarfir í grunnskólum.**
- **Reglugerð nr. ?/2010 um ábyrgð nemenda**